

2012-11-20

Tid 2012-11-20, kl 19:00

Plats Kommunhuset plan 2 rum 2

Ärenden

Justering

- 1 Muntlig information om Hemsjukvård, Elisabeth Höglund SLL
- 2 Information från förvaltningen
- 3 Kvalitetstillsyn
- 4 Slutrapport, Projekt - socialt innehåll i äldres vardag
- 5 Yttrande över remiss - Hemsjukvård 2015
- 6 Översyn av matavgifter inom särskilda boenden, dagverksamheter och matdistribution
- 7 Uppföljning av avtal med BOSSE råd och stöd
- 8 Redovisning av delegationsärenden, nov.
- 9 Anmälningssärenden, nov
- 10 Övrigt

Gabriel Melki (S)
Ordförande

Annita Olsson
Sekreterare

Gruppmöten:

S, V och MP har gruppmöte 13 nov kl 18.30 i Servitutet på plan 8 samt 20 nov kl 18.00 i mötesrummet på plan 2. Övriga träffas den 20 nov kl 18.00 i 2:ans lokaler.

1

**Muntlig information om Hemsjukvård, Elisabeth Höglund
SLL**

2

Information från förvaltningen

3

Kvalitetstillsyn

Margareta Wijkström informerar.

4

Slutrapport, Projekt - socialt innehåll i äldres vardag (von/2012:156)

Förslag till beslut

Vård- och omsorgsnämnden godkänner rapporten.

Sammanfattning

Projekt socialt innehåll i äldres vardag har pågått mellan juni -11 - juni -12. Nio somatiska enheter på fem äldreboende har ingått i projektet. Projektet har utifrån den nya lagskrivningen haft som ambition att starta upp en förändringsprocess mot ett tydligare fokus på socialt innehåll i äldres vardag tillsammans med ett mer individanpassat förhållningssätt i omsorgen. Under hösten -11 har berörda yrkesgrupper i förvaltningen erbjudits och gått en utbildningsdag/ workshop i ämnet socialt innehåll i äldres vardag. En coachgrupp har bildats. Under vårterminen -12 har förbättringsarbeten pågått på de utvalda enheterna. Enheterna har själva valt för dom viktiga förbättringsområden. Under denna tid har projektledaren agerat handledare. Under hela processen har även arbete pågått med att skapa en samtalsguide som stöd, idé och kunskapsskrift i samtalets betydelse.

Man har i de utvalda arbetsgrupperna generellt tyckt att projektet hjälpt till att ha ett tydligare fokus på individens behov och önskemål på ett sätt som man inte har haft tidigare. Man har även blivit bättre på att reflektera över de normer man har i arbetsgruppen. Det har även blivit tydligare att hela arbetsgruppen måste vara med och jobba mot samma mål och att socialt innehåll är en viktig del av omsorgen. Arbetet med socialt innehåll har inte upplevts mer tidskrävande utan upplevts tillfredställande. Det har även öppnats upp för en mer positiv syn på samarbete över enhetsgränserna samt ett större utbyte av idéer för att stärka det sociala innehållet. På de enheter där man arbetat med dialog boende och personal emellan har det upplevts positivt från båda hållen. Alla enheter har i utvärderingen uttryckt sig i positiva ordalag angående medverkan i projektet.

De boende på enheterna har vid förfrågan uttryckt sig positivt utifrån de förändringar de upplevt. Man har även upplevt en större nöjdhet hos de boende som varit involverade i pro-

2012-11-20

Dnr von/2012:156

jektet. Frågor angående nöjdhet och tillfredställelse med det sociala innehållet i vardagen för de boende bör formuleras i brukarenkäten 2012 för ett mer uttömmande svar.

Under denna tid som projektledare för projekt socialt innehåll i äldres vardag har jag tydligt sett mycket och god kompetens samt ett stort engagemang på våra enheter. Samtidigt finns det utmaningar att ta tag i. Inom vår verksamhet behöver vi bli duktigare på att kommunicera och föra dialog. Vi måste även bli duktigare på att arbeta strukturerat och målmedvetet och hitta tid och möjlighet till handledning och reflektion för att på så sätt kunna arbeta med positiva grupprocesser och tydligare förbättringsarbete. Förslag på framtida utvecklingsarbete är framförallt en satsning på reflektion och handledning med inslag av kunskapsinhämtande utifrån enheternas specifika behov. Man bör även skapa möjlighet för vidare spridning av strukturerat arbetssätt med det sociala innehållet till övriga enheter inom förvaltningen.

2012-06-29

Referens
Birgitta Nygren

Version PA2 (se dokumentstyrning i Metoder och
hjälpmedel)

Slutrapport

Projekt- Socialt innehåll i äldres vardag

Projektledare: Birgitta Nygren

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	3
Bakgrund	4
Projektets resultat kontra projektmål	9
Måluppfyllnad	9
Tidplan kontra utfall	11
Kostnader, personresurser	11
Erfarenheter av projektarbetet	11
Förslag till förbättringar	13
Metod för uppföljning av nyttomål.....	15
Slutsatser.....	15

Sammanfattning

Projekt socialt innehåll i äldres vardag har pågått mellan juni -11 - juni -12. Nio somatiska enheter på fem äldreboende har ingått i projektet. Projektet har utifrån den nya lagskrivningen haft som ambition att starta upp en förändringsprocess mot ett tydligare fokus på socialt innehåll i äldres vardag tillsammans med ett mer individanpassat förhållningssätt i omsorgen. Under hösten -11 har berörda yrkesgrupper i förvaltningen erbjudits och gått en utbildningsdag/ workshop i ämnet socialt innehåll i äldres vardag. En coachgrupp har bildats. Under vårterminen -12 har förbättringsarbeten pågått på de utvalda enheterna. Enheterna har själva valt för dom viktiga förbättringsområden. Under denna tid har projektledaren agerat handledare. Under hela processen har även arbete pågått med att skapa en samtalsguide som stöd, idé och kunskapskrift i samtalets betydelse.

Man har i de utvalda arbetsgrupperna generellt tyckt att projektet hjälpt till att ha ett tydligare fokus på individens behov och önskemål på ett sätt som man inte har haft tidigare. Man har även blivit bättre på att reflektera över de normer man har i arbetsgruppen. Det har även blivit tydligare att hela arbetsgruppen måste vara med och jobba mot samma mål och att socialt innehåll är en viktig del av omsorgen. Arbetet med socialt innehåll har inte upplevts mer tidskrävande utan upplevts tillfredställande. Det har även öppnats upp för en mer positiv syn på samarbete över enhetsgränserna samt ett större utbyte av idéer för att stärka det sociala innehållet. På de enheter där man arbetat med dialog boende och personal emellan har det upplevts positivt från båda hållen. Alla enheter har i utvärderingen uttryckt sig i positiva ordalag angående medverkan i projektet.

De boende på enheterna har vid förfrågan uttryckt sig positivt utifrån de förändringar de upplevt. Man har även upplevt en större nöjdhet hos de boende som varit involverade i projektet. Frågor angående nöjdhet och tillfredställelse med det sociala innehållet i vardagen för de boende bör formuleras i brukarenkäten 2012 för ett mer uttömmande svar.

Under denna tid som projektledare för projekt socialt innehåll i äldres vardag har jag tydligt sett mycket och god kompetens samt ett stort engagemang på våra enheter. Samtidigt finns det utmaningar att ta tag i. Inom vår verksamhet behöver vi bli duktigare på att kommunicera och föra dialog. Vi måste även bli duktigare på att arbeta strukturerat och målmedvetet och hitta tid och möjlighet till handledning och reflektion för att på så sätt kunna arbeta med positiva grupprocesser och tydligare förbättringsarbete. Förslag på framtida utvecklingsarbete är framförallt en satsning på reflektion och handledning med inslag av kunskapsinhämtande utifrån enheternas specifika behov. Man bör även skapa möjlighet för vidare spridning av strukturerat arbetssätt med det sociala innehållet till övriga enheter inom förvaltningen.

Bakgrund

Inom våra särskilda boende har man alltid haft en intention att arbeta för det sociala innehållet i den boendes vardag. Aktivitet och stimulans har varit tidigare ledord, dock ofta med mer fokus på grupp än individ. Stimulansmedel har under flera år sökts och utbetalats till förvaltningen. Tidigare har projekt drivits under namnet social stimulans. Tilläggen i Socialtjänstlagen 5 kap. 4§ som kom januari 2011 menar att socialtjänstens omsorg om äldre ska inriktas på att de äldre ska få leva ett värdigt liv och känna välbefinnande. I Socialstyrelsens allmänna råd trycker man på att omsorgen om äldre ska bygga på ett värdigt liv med integritet, självbestämmande, delaktighet och individanpassning. De äldre ska få ett gott bemötande, känna trygghet och välbefinnande samt ha en meningsfull tillvaro. Projekt socialt innehåll i äldres vardag har haft som intention att arbeta utifrån dessa ledord.

Nyttomål

Att flytta fokus från gruppcentrerad till individcentrerad omvårdnad med den boendes önskemål i centrum. Målet är att brukarna ska få sitt individuella behov av socialt innehåll i vardagen tillgodosett på en tillfredställande nivå.

90 % av de boende på utvalda enheter upplever att det individuella behovet av socialt innehåll blir tillgodosett. Effekter av detta bör visa resultat i brukarundersökningen 2012

All personal på de utvalda enheterna ska ha kunskap om vad socialt innehåll i vardagen innebär och kunna genomföra samtal angående individens önskemål av socialt innehåll samt planera in de önskemål individen har i det dagliga arbetet.

Syfte / Projekt mål

Att med hjälp av utbildning och strukturerat förbättringsarbete angående begreppet socialt innehåll byta fokus från gruppanpassad omvårdnad till individanpassad omvårdnad med större fokus på livskvalitet och individuellt självbestämmande.

Med ett reflekterande arbetssätt i arbetsgruppen utifrån begreppet socialt innehåll utveckla och nyansera både tankesätt och arbetet med det sociala innehållet på våra boende.

Metod

Det centrala i projektet har varit att starta upp en process i arbetsgrupperna mot ett mer individanpassat och samtidigt strukturerat arbetssätt med det sociala innehållet som fokus. För detta ändamål har det använts en modifierad och förenklad form av genombrottsmetoden. Detta för att stimulera till ett mer konstruktivt tänkande där måluppfyllelse, reflektion och utvärdering blir naturliga inslag. Det har utformats

två formulär för att planering, genomförande samt utvärdering ska ske strukturerat. De viktigaste faktorerna i formuläret har varit Mål, Mått och Utvärdering. Alla enheter har under våren reflekterat runt för enheten viktiga frågor och förbättringar, satt upp mål, prövat adekvata idéer samt mätt måluppfyllelse. Förbättringsarbetena på enheterna har tidsbestämts och därefter utvärderats utifrån framgångsfaktorer och förbättringsåtgärder. På vissa enheter har det även gjorts försök med att använda en form av mätinstrument för att på så sätt kunna mäta nöjdhet och tillfredsställelse. Detta enkla mätinstrument bygger på en skala mellan 0-10 där individen/gruppen kan ange ett värde innan man påbörjar testtiden för idén. Detta värde kan sen utvärderas genom att individen / gruppen anger ett nytt värde efter avslutad testtid.

Måluppfyllelsen i projektet har mätts utifrån ett personalperspektiv där man i arbetsgruppen tittat på och utvärderat sitt eget arbete med de förbättringar man valt att arbeta med. Denna personalfokuserade metod har valts då fokus i projektet var att skapa möjlighet att genom reflektion och utvärdering öppna upp för förändringar av tankesätt. Hypotesen var att genom att medvetandegöra medarbetarna få en positiv effekt i arbetet med de boende.

Arbetsgruppernas kunskap i samtalets mål och mening har kartlagts. I kartläggningen har det visat sig att man inom enheterna har känt ett behov av att öka förståelsen för samtalets betydelse i det dagliga arbetet. Utifrån detta har ett material för stöd i det aktiva samtalets betydelse utarbetats tillsammans med medarbetare. Detta material har arbetsnamnet ” samtalguide”. Denna samtalsguide är tänkt att användas för att både få förståelse för samtalets betydelse och verktyg för att aktivt kunna använda samtalet i det dagliga arbetet.

Projektorganisation

Projektorganisationen har bestått av en styrgrupp, en projektgrupp och en coachgrupp samt de enheter som ingått i projektet.

Styrgrupp

Styrgruppen har bestått av förvaltningschef och verksamhetschef och projektledare. Projektledaren har varit anställd på 20 tim/v. Styrgruppen har träffats regelbundet en gång i månaden under hela projekttiden. På dessa möten har information om projektets fortskridande getts, beslut angående budget samt inriktning på projektet tagits.

Projektgrupp

Enhetscheferna på de enheter som medverkat i projektet har ingått i en projektgrupp. Denna grupp har med regelbundenhet träffats en gång i månaden. Dessa möten har varit till för erfarenhetsutbyte och reflektion angående hur förbättringsarbetet gått på de olika enheterna. Mötet har även varit ett forum för inspiration i att jobba vidare med den egna enheten angående det sociala innehållet.

2012-05-28

Coachgrupp

Det har funnits en coachgrupp bestående av någon utvald medarbetare från varje enhet. Coacherna har haft som uppgift att vara informationsbärare på arbetsplatsen samt stöd för gruppen angående de förbättringsarbeten man valt. Denna grupp har träffats med regelbundenhet en gång i månaden. De har även fått agera referensgrupp till skriften "samtalsguide".

Enheter

Nedanstående enheter har ingått i projektet

Allégården; 2 enheter

Alby äng; 1 enhet

Kärsdala; 2 våningsplan

Silverkronan; 1 våningsplan

Tumba äldreboende; 1 våningsplan

Historik

I maj 2011 anställdes en projektledare på 50 % för att driva projekt socialt innehåll. Projekttiden var från 2011-06-01 till 2012-06-31. Under maj – aug -11 skrevs projektberättelse och en budget lades där 800 000:- tilldelades projektet. Beslut togs på att alla fem äldreboende skulle medverka. Under september/oktober 2011 användes mycket av tiden till både utformning av kommunikationsplan för projektet samt att förmedla ut projektets intentioner, mål och innehåll samt för planering av föreläsningdagarna. Information om projektet förmedlades till nämnd, ledningsgrupp, chefer på olika nivå i förvaltningen, arbetsgrupperna på de utvalda enheterna samt grupper inom förvaltningen som skulle komma att beröras av projektet på olika sätt. Informationen omarbetades även till ett brev för att användas till information till anhöriga och boende på de utvalda enheterna.

I november -11 fick alla anställda på de enheter som medverkade i projektet gå på en heldagsföreläsning med tema socialt innehåll i äldres vardag. Denna föreläsning hölls av Anna Gilbe. På de fyra föreläsningdagarna mixades personal från olika enheter samt enhetschefer, arbetsterapeuter, sjukgymnaster, biståndshandläggare och sjuksköterskor för att få ett kunskapsinhämtande, ett erfarenhetsutbyte samt möjlighet att påbörja ett samtal över enhetsgränserna.

Under januari – februari -12 påbörjades förbättringsarbeten på de olika enheterna. Under våren har varje enhet haft utvecklingsmöten med projektledaren c:a 1 gång i månaden. Varje enhet har utifrån sin egen situation fått välja ett förbättringsområde, satt upp mål och mått samt utvärderat detta arbete med jämna intervall. Under projekttiden introduceras även några olika formulär för att få till en strukturerad process samt dokumentation av förbättringsarbeten. Dessa blanketter är inspirerade utifrån genombrottsmetoden. Förbättringsarbetena på enheterna avslutades under juni-12. Under juni -12 skedde även projektutvärdering.

De olika förbättringsarbetena på projektenheterna

Alla enheter har sedan tidigare arbetat med det sociala innehållet i äldres vardag. I detta projekt har fokus varit att ytterligare höja och bredda nivån och kunskapen om vikten av det sociala innehållet. Här nedan kommer både en presentation samt utvärdering av enheternas förbättringsarbeten. Utvärderingen har oftast skett muntligen med fokus på den egna prestationen mätt mot de förändringar man som personal märkt av på enheten i samband med förbättringsarbetena. I utvärderingen nedan finns även med vad projektet i sig har gett arbetet på enheterna.

Allégården uppdelat på 2 enheter

Stinsen/Smällan

Denna enhet väljer två förbättringsarbete där man tittar på att göra förbättringar vid måltiderna samt arbeta med att skapa en större trygghet för en enskild boende. Man möblerar om för att få en trevligare matsituation samt gör en omstrukturering angående hur maten serveras. En boende erbjuds egentid med intentionen att vidga mannens kontaktnät i personalgruppen. Man prövar att samverka mer mellan sidorna på enheten utifrån önskemål från boende på social samvaro. Man startar även upp en dokumentation runt de aktiviteter som erbjuds på enheten.

Utvärdering: I och med större fokus på den enskilde har man sett tydliga positiva trender där kommunikationen mellan boende och mellan boende och personal blivit bättre. Dock blir det tydligt angående vikten att kommunikationen i personalgruppen fungerar och att beslut som tas i gruppen följs av alla under provotiden. Positivt att man har fått möjlighet att tänka annorlunda och att få pröva på olika idéer och göra utvärdering efteråt. Har fått ett annat sätt att tänka på socialt innehåll under projekt-tiden.

Botvid

Väljer ett förbättringsarbete angående måltidssituation. Bland annat väljer man att placera de piggare och mer kommunikativa boende vid samma bord. Personalen sitter med vid måltiden och ansvarar för samtalet runt bordet. Samtal runt och förslag på att hitta rutiner för ett mer effektivt sätt i det dagliga arbetet. Man väljer även att aktivt ge egentid till boende.

Munkhättan

Som förbättringsarbeten inriktar sig gruppen på att förebygga känslan av ensamhet hos några av de boende på enheten. Utifrån samtal med den boende men även genom egna reflektioner planerar man in mer egentid samt har mer och tydligare fokus på det sociala innehållet. Har lagt tid på att diskutera hur planering av det dagliga arbetet ska struktureras.

Utvärdering: I de förbättringsarbeten man arbetat med har man sett att miljön på enheten har blivit trevligare och lugnare. Samtal runt olika åtgärder har gjort att man fortsatt att fundera vidare på boende med andra behov och där arbetat med att möta individen i deras önskemål. Man har i arbetsgruppen uppskattat att få sitta tillsammans och diskutera olika förbättringsmöjligheter på den egna enheten.

Silverkronan uppdelat på 2 enheter

Myntet

Gruppen väljer att arbeta med utevistelse med utgångspunkt i att även de som inte kan föra sin talan ska få komma ut. Man ventilerar och reflekterar även angående planering av de förekommande arbetsuppgifterna på enheten för att få mer utrymme för det sociala innehållet.

Utvärdering: Inom enheten har man sett en större nöjdhet hos de boende då fler har fått möjlighet till utevistelse. Man uppskattar även att få möjlighet att reflektera över de rutiner och förhållningssätt man har på enheten. Man ser även att medvetenheten angående det sociala innehållet ökat i arbetsgruppen.

Grindslanten

Här väljer man som förbättringsarbete att planera in egen tid för några boende som klarar sig själva till stor del samt satsa på mer utevistelse för de boende. Man väljer även att ha fokus på fotodokumentation av olika aktiviteter.

Utvärdering: Gruppen har uppskattat att få föra samtal om det sociala innehållet och hur man kan arbeta med det på enheten. Har även fått mer fokus på vad socialt innehåll kan betyda i verkligheten i det vardagliga arbetet. Har fått respons från både boende och anhöriga på att trivseln och nöjdheten hos de boende har ökat.

Alby äng Boendegrupp 5

Gruppen väljer att arbeta på individnivå med några boende med extra behov. Gör även försök att få igång samarbete med andra boendegrupper på Alby äng.

Utvärdering: Använder träffarna till att starta upp reflektion angående vad de som grupp kan utveckla för arbetsmetoder för att emotse och tillgodose olika individers behov. Man reflekterar och utvärderar de förändringar man gör i bemötande och förhållningssätt.

Kärsdala

Plan 1

På plan 1 väljer man att jobba med att förbättra måltidssituationen framförallt genom att ge den en tydligare struktur. Man reflekterar även över olika handlingsalternativ samt testar olika idéer angående en boende.

Utvärdering: Här ser man att samarbetet över hela plan 1 har blivit bättre och man har framförallt skapat en mycket bättre måltidssituation med mer matro och förbättrad matlust hos de boende. Man har även uppskattat projektmötena där man fått tillfälle att reflektera över sitt arbetssätt. Man har fått tydliga indikationer angående samtalets betydelse för kommunikation personal/boende där man bland annat använder de boendes tankar vid utformningen av förbättringar.

Plan 2

Väljer att arbeta på individnivå med två boende. Man väljer även att använda sig av ett enkelt mätinstrument för att mäta välbefinnande. Arbetar även med att få en lugnare måltidssituation. Man väljer även att i slutet av projektet titta på vad man kan

2012-05-28

erbjuda för andra alternativ till Tv. Här introducerar man musik och talböcker på ett mer strukturerat sätt i vardagen.

Utvärdering: Använder projektmötena till både reflektion och även samtal om förbättringsstrategier i arbetet med några boende. Uttrycker ett tydligare fokus på den enskilde samt även ett tydligare fokus på det sociala innehållet och dess betydelse för den enskilde.

Tumba ÄB plan 6

Planeringsblad används för strukturering av det dagliga arbetet på enhetens två sidor. Här väljer man att omforma planeringsbladet att även omfatta aktiviteter för boende. Man talar även om att skapa mer samarbete mellan sidorna på våningsplanet. Skapar block för aktivitetsförslag.

Grön sida

Har som förbättringsidé att starta upp boenderåd och utveckla det samt ha boendetid tre gånger i veckan. Arbetar även med att omforma strukturen på arbetet för att skapa mer tid för social samvaro samt även skapa en lugnare måltidssituation.

Blå sida

Enheten börjar med att starta upp planerad boendetid med fokus på boendes egna önskemål på aktiviteter.

Utvärdering: Möjligheten att få tillfälle att resonera och reflektera runt socialt innehåll har gjort dem mer fokuserade på individen och även vad man kan göra för att få till en mer anpassad miljö för de boende. Inom arbetsgruppen kommunicerar man mer och har konstruktiva lösningar. Boende uttrycker att det är mer lugn och ro framförallt vid måltiderna. Det har även gett mer tid till de boende och mindre stress.

Projektets resultat kontra projektmål

Måluppfyllelse

Nyttomål

Utifrån den utvärdering som gjorts ter det sig som om arbetsgrupperna på de utvalda enheterna har fått möjlighet att reflektera på ett för de själva nytt sätt. Kunskapen och vetskapen om innebörden av sociala innehållet har ökat. Man har tydligare fokus på den enskilde och dess behov. De enheter som arbetat med förbättringsprojekt riktade mot någon enskild individ har vid utvärderingar kunna bekräfta att den enskilde har uttryckt sig i positiva ordalag. På vissa enheter har man även tydligare uppmärksammat samtalets betydelse i arbetet. Man kan även se att arbetet med förbättringar har gett en positiv effekt på klimatet på enheterna.

Syfte /Projektmål

Under det år som projektet pågått har både utbildning och möjlighet till reflektion på enheterna erbjudits. Ett arbetssätt med mål, mått och utvärdering har introducerats i

2012-05-28

arbetsgrupperna och en process med självgranskning av det egna arbetet har startats upp. Olika processer har startats upp på enheterna och i utvärderingen framkommer att man på alla enheter kan se en skillnad både hur man idag tänker och agerar angående socialt innehåll.

På enheterna har jag som projektledare mött mycket intresse och engagemang. Dock har det varit svårt att samla arbetsgrupperna på grund av arbetets art och struktur. Detta får till effekt att arbetsgruppens mognad blir avgörande för om förbättringsarbeten når sin fulla potential. Potentialen på enheterna att arbeta mot en mer individanpassad omsorg har varit olika utifrån arbetsgruppens egen processnivå. De grupper där man bevakar varandra och inte vågar stå för sin egen åsikt eller arbetssätt har förändringspotentialen varit lägre än där fokus varit tydligare mot den boende och dess behov.

Enhetschefernas engagemang och arbetsledning har påverkat hur långt gruppen har kommit i sitt utvecklingsarbete. Under projekttiden har enhetschefer bytts ut och detta har påverkat projektarbetet. Ute på enheterna har möjligheten till stöd från enhetschefer varierat. Detta kan vi se har en påverkansgrad som korrelerar mot utfallet. En egen reflektion som projektledare är att en engagerad och närvarande chef genererar ett bättre utfall i längden genom att ge arbetsgruppen ett större mandat och mer förståelse för det sociala innehållet i det dagliga arbetet.

För att få en tydlig dokumentation har två olika formulär tagits fram. Dessa formulär har inspirerats av både det arbete man gjort att skapa material angående genom brottsmetoden i Alingsås/Lerums kommun samt det material som SKL har gett ut angående genombrottsmetoden.

Att sammanställa någon form av samtalsguide var en tanke och ett mål för projektet för att få tydligt fokus på samtalets betydelse angående arbetet med individen och dess önskemål. Under kartläggningen av kunskapen om samtalets mål och mening framkom att man i många fall inte hade några djupare kunskaper om skillnaden mellan att prata och föra ett samtal. Hypotesen om att man var i behov av mer kunskap angående samtalets betydelse för att på så sätt kunna arbeta på ett mer individcentrerat sätt blev därmed besannad. Arbetet med att skapa en skrift utifrån kartläggningens resultat har pågått under projekttiden med hjälp av coachgruppen. Denna skrift kan troligen även användas vid introduktion av nya medarbetare och vid utförande av genomförandeplan och generellt för ökad kunskap angående samtalets betydelse. Vid projekttidens slut finns ett manus som ska bearbetas till ett användbart format. Det arbetet som påbörjats under projekttiden kommer att slutföras när erforderliga personella resurser blir tillgängliga i höst.

Tidplan kontra utfall

Tidplanen för projektet var 01.06.2011 -31.06.2012. Hösten användes till information och utbildning, våren till förbättringsarbete på enheterna. Tidsmässigt ingick planering och förberedelser av projektet, utbildning/workshop, en kartläggning av svårigheter och hinder vid samtal samt utformning och konstruktion av en samtalsguide samt förbättringsprojekt på enheterna och till dem tillhörande utvärdering samt slutligen utvärdering av projektet som helhet.

Projektet har brottats om utrymmet med andra utbildningar, projekt och systembyten. Detta har naturligtvis påverkat både intresse och möjlighet att engagera sig i projektet. På chefsnivå uttrycker man i utvärderingen att man känt sig pressad i sin arbetssituation samt märkt att det glapp som blev mellan utbildningsdagarna i november och igångsättandet av förbättringsarbeten på enheterna i jan- februari inte var optimalt. Då tidsplanen förskjutits så att förändringsarbeten på enheterna startats upp senare än planerat har detta även betytt att utvärderingsperioden blivit kortare än tänkt. Utvärderingen av projektet var tänkt att göras i enkätform men på grund av förskjutningar i tidsramen gjordes den i form av samtal med arbetsgrupperna utifrån en frågeguide. På grund av möjligheter i projektbudget har handledning med fokus på socialt innehåll till alla enheter i projektet tillkommit under höstterminen 2012.

Kostnader, personresurser

Projektet tilldelades 800 000:- i projektmedel. En del av medlen har gått till projektledarens halvtidslön. Övriga medel har gått till fyra föreläsningss dagar. En mindre del har bekostat litteratur och övriga omkostnader inom projektet. Då projektet ej varit kostnadskrävande tog styrgruppen under våren 2012 beslut att projektet även ska finansiera tre handledningstillfällen under hösten 2012 för samtliga grupper inom projektet. Detta för att ge arbetsgrupperna ytterligare möjlighet att arbeta med att utveckla arbetsmetoder och förhållningssätt på enheten med fokus på socialt innehåll på en mer individanpassad nivå. Redovisning av projektmedel kommer att ske i samband med att höstens handledningstillfällen är avklarade. Projektet har i sin helhet haft en intention att kunna genomföras inom befintlig verksamhet. Dock har reflektionsmöten och projekttträffar krävt närvaro. Detta bör dock vägas mot de möjligheter till förbättrad kommunikation, planering och uppföljning som blir inom arbetsgruppen. Med detta kommer tydligare mål och struktur i arbetet. En viktig faktor är upptäckten av att ett tydligare arbete med socialt innehåll inte blir mer tidskrävande.

Erfarenheter av projektarbetet

Under projektets gång har många goda tankar och idéer framkommit, många goda medarbetare och chefer har lagt sitt engagemang i detta projekt och många nya erfarenheter har gjorts. Utan dessa medarbetare och chefer hade detta projekt inte gett den effekt som det gjort. Vid flera tillfällen har ett samtal med utgångspunkt från

2012-05-28

projektet renderat till andra förbättringar och förändringar utanför projektets ramar. Det synes som om projektet i vissa fall gett ringar på vattnet.

Att förändra tankesätt, attityder och vanemönster är ett långsamt arbete och kräver tålamod och uppföljning. Att tro att ett nytt tankesätt ska vara implementerat under ett års tid är ett mycket optimistiskt tänk. Här kan vi dock se att det på alla involverade enheter finns en början till förändrat tankesätt. Än mer av reflekterande och utvärderande arbetssätt skulle driva detta tankesätt vidare. För att få till en ytterligare utveckling krävs dock mer investering framförallt i form av tid till strukturerad reflektion och handledning.

För att nå en optimal nivå i ett projekt bör deltagarna i projektet inte vara splittrade på för många, nya och krävande uppgifter förutom själva projektet. Detta projekt har fått konkurrens från bland annat installation av nytt HRM system. Detta systembyte har tagit mer tid och engagemang än vad som var tänkt samt har ytterst tydligt påverkat projektets utförande på flera sätt. Vårens uppstart blev därför inte en fortsättning på föreläsningdagarna som var tänkt utan något nytt och fristående. Att inom förvaltningen satsa på en tydligare och mer sammanhållen planering när det gäller projektplanering skulle kunna resultera i mer effekt i de projekt som man väljer att prioritera.

Att få se och uppleva när arbetsgrupperna på sin egen nivå och utifrån sin egen förutsättning ta till sig och jobba med förändring har varit en erfarenhet. Det har varit tydligt att gruppens egen struktur och mognad har påverkat möjligheten till att jobba med fokus på individ och socialt innehåll. Ibland kommer medarbetarens kompetens inte till uttryck i arbetsgruppen på det sätt som skulle gynna både själva gruppen men även de boende. I grupper som saknar kompetens att arbeta med sin egen gruppdynamik, konfliktlösning och kommunikation är det svårt att få fokus och resultat utifrån rätt parametrar i ett projekt. Här bör man i framtiden hitta metoder att utvärdera om en enhet är mogen att ta till sig och jobba med förbättring och förändring av arbetssätt. Man bör även använda sig av handlingsplaner som möjliggör utveckling av den specifika enheten och dess utvecklingspotential.

Informationen som skrevs för att kunna gå ut till de boende och anhöriga på de olika enheterna användes inte fullt ut. Man ansåg på vissa enheter att man byggde upp för stora förväntningar hos framförallt anhöriga om man informerade om ett projekt med inriktning socialt innehåll. Detta väcker flera frågor angående hur man fortsättningsvis skulle kunna arbeta med tydligare anhängfokuser där man ser anhöriga som en resurs i arbetet.

Utifrån tidigare erfarenheter hade projektet som en intention att inlämna mer tydlighet och mätbarhet vid de olika förbättringsarbetena. Detta projekt visar ett motstånd

mot dokumentation och förståelsen för varför och hur man kan använda sig av dokumentation var oroväckande lågt inom personalgrupperna. Detta kan bero på den kultur med "tyst kunskap" som finns inom olika yrken inom vård och omsorgssektorn. Här blev det ytterst tydligt att vi bör arbeta för någon form av gemensam struktur på våra enheter för att få mer framgångsrika förbättringsarbeten där dokumentationen blir stommen. I detta projekt har vi bara kommit en liten bit i detta arbete att med dokumentationens hjälp hitta tydliga och smarta verktyg för mätning av förbättringar.

Arbetsprocess

Att fylla på kunskap genom föreläsningdagen för att sedan på enheterna arbeta på en praktisk nivå med förbättringar har visat sig vara positivt. Att använda en modell för förändringsarbete har gett större medvetenhet och tydligare målarbete. Med en tydlig struktur kan man på detta sätt lösgöra den potential, kunskap och erfarenhet som finns för att höja kvaliteten på omsorgen.

Vid egenutvärdering av projektledarrollen kan jag se att resultatet av projektet skulle kunna ökat om möjligheten att närvara på enheterna hade varit större. Gällande innehållet i förbättringsarbetena har min attityd varit mycket flexibel, vilket ibland skapat osäkerhet om vad som förväntats av medarbetarna på enheten. Den flexibla attityden har kanske bidragit till att man på en del enheter inte fått det stöd och uppbackning som erfordrats. Min egen ovana som ny projektledare kan ha spelat in i vissa fall. Dock hoppas jag att den glöd och entusiasm jag känt för arbetet med detta projekt har lyst igenom. Utifrån enheterna och deras situation har en svårighet varit att samla all personal i de förbättrings och reflektionsträffar som varit. Schemaläggning och dygnetruntarbete gör det komplicerat att samla alla för att få till ett gemensamt arbete. Vikten av tydliga och närvarande chefer har även det blivit påtagligt under detta projektår.

Förslag till förbättringar

Handledning och reflektion

Utifrån de erfarenheter som gjorts under projekttiden så kan man se att det skulle vara av godo med en fortsättning av strukturerat förbättringsarbete på våra olika enheter. Handledning, reflektion och utvärdering bör finnas med i det dagliga arbetet som naturliga ingredienser. Detta kan ses som nödvändigt för att vi inom vård och omsorgsförvaltningen ska kunna leva upp till lagar och riktlinjer. Utbildning i all ära men här behövs arbete med att plocka fram den kunskap och erfarenhet som finns på våra enheter och i vår förvaltning och använda den för att få till förnyelse som stämmer väl med de riktlinjer som socialstyrelsen tydligt trycker på. Vi bör ha den lärande organisationen i fokus, där vi tar till vara den kompetens som redan finns och ger stöd och hjälp där det behövs för att ett växande i den professionella rollen ska

2012-05-28

möjliggöras. Vid projektutvärderingen har uttryckts att det skulle vara till hjälp att ha någon som kontinuerligt kommer ut till arbetsgruppen och speglar gruppens arbets-sätt för att hitta förändrings och förbättringspotentialer. Detta skulle kunna vara ett ekonomiskt hanterbart sätt att jobba med utveckling och även vara ett stöd till enhetscheferna.

Utvidga arbetet med socialt innehåll inom förvaltningen

Jag vill även lyfta upp de enheter som inte varit involverade i projektet. Utifrån projektutvärderingen kan man se att ett tydligare arbete med socialt innehåll inte behöver innebära någon större arbetsbelastning på enheten. Här bör man fundera på hur man involverar övriga enheter inom förvaltningen i ett mer tydligt och aktivt arbete med det sociala innehållet.

Tydligare planering av utvecklingsarbeten

Försök att koppla ihop detta projekt och de övriga som pågått i förvaltningen under detta år har gjorts. Här kan man se att en tydligare organisationsplan när det gäller utvecklingsarbetet inom förvaltningen skulle kunna möjliggöra samverkan på en mer produktivt sätt. Detta har väckt tankegångar angående ett mer strukturerat sätt för kommunikation, planering och utförande av förbättringsarbeten generellt. Tanken med detta är att bilda en meningsfull, hanterbar och begriplig helhet för medarbetare på alla nivåer. Som exempel på vidare helhetsarbete kan socialt innehåll, mall för genomförandeplan och social dokumentation nämnas.

Stöd till anhöriga

Som projektledare kan jag se en osäkerhet och rädsla att involvera anhöriga i omsorgen. Detta med hur och varför man kan se anhöriga som en resurs och hur man får med anhöriga i verksamheten på ett positivt och sunt sätt bör ses som ett utvecklingsområde framöver.

Gemensamma manualer och rutiner för förbättringsarbete

Utifrån erfarenheten angående den låga förståelsen för dokumentationens betydelse för framgångsrikt arbete med förbättringar föds tanken att man inom förvaltningen bör skapa en gemensam strategi och struktur för att få de försök till förbättringar mer strukturerade och mätbara.

Chefernas betydelse i förbättringsprocessen

Chefens roll generellt angående förändringsarbete och mer specifikt i detta projekt har visat sig vara av betydelse. Ju mer engagemang och mandat chefen visar upp gentemot sin arbetsgrupp ju större effekt kan man utläsa på enheten. Att utvärdera och se till vilket stöd enskilda chefer skulle vara behjälpliga av i enhetens förbättringsarbete skulle kunna ge utdelning Som chef behöver man vara till hjälp för enheterna för att få till strukturen. Positiva resultat visar sig när man som chef arbetar

operativt och är delaktig i förbättringsprocessen, vilket kan ses som en viktig slutsats i detta projekt.

Metod för uppföljning av nyttomål

Hösten 2012

Under hösten kommer projektet att fortsätta genom att enheterna får handledning med fortsatt fokus på socialt innehåll. Denna handledning kommer att vara tre gånger per enhet och handledaren kommer att vara Anna Gilbe som även ansvarade för föreläsningdagarna. På detta sätt kan vi hålla en röd tråd i projektet och samtidigt jobba vidare med de processer som startats på enheterna. En utvärdering kommer att göras efter att handledningsomgången är avslutad.

Det kommer även att erbjudas två föreläsningdagar i socialt innehåll för intresserade enheter utanför projektet. Detta för att ge fler enheter mer kunskap och inspiration angående socialt innehåll.

Fortsättningsvis föreslås att man skapar rutiner och ett systematiskt arbete med mål, mått och utvärdering genom att använda handledning och gruppreflekation. Vissa enheter, har det framkommit, är på en mycket basal nivå när det gäller gruppdynamik. Här blir det svårt att komma någonvart med förbättringsarbeten då de inte har de grundläggande verktygen för att skapa fungerande gruppdynamik samt rutiner och planering för verksamheten. Att då försöka jobba med mer avancerade förbättringsmål är inte möjligt innan gruppen som enhet fungerar. Handledning skulle här kunna stärka arbetsgrupperna i dess gruppprocess med tydligt fokus på gruppdynamiken.

Genom handledning och reflektion skulle man även kunna utveckla arbetsformer utifrån boendefokus och arbeta med strukturerad planering för att nå målet att de boende på våra äldreboenden ska kunna få sitt behov av socialt innehåll tillgodosett. Ett förslag på metod kan till exempel vara en tydlig dags/vecko - och månads planering samt att olika verktyg för utvärdering och uppföljning införs. Man bör i detta sammanhang även arbeta med förståelsen för dokumentationens betydelse.

Övrigt

Slutsatser

Utifrån de tankar och erfarenheter som framkommer i slutrapporten kan några slutsatser lyftas för att möjliggöra ett fortsatt framgångsrikt arbete med det sociala innehållet utifrån en individcentrerad omsorg om våra äldre på särskilda boende.

- **Arbeta med bättre och tydligare projektorganisation med mer samordning av förvaltningens projekt.**
- **Hitta och utveckla modeller för tydligare och mer strukturerat förbättringsarbete.**
- **Arbeta för och satsa på handledning, reflektion och utvärdering. Som exempel kan man använda professionell hjälp för att kontinuerligt och långsiktigt arbeta med spegling av arbetsätt för att hitta förbättringsåtgärder.**
- **Ta vara på den kompetens som finns inom organisationen.**
- **Tydliggöra och stärka chefernas roll som operativa ledare i verksamheten.**
- **Sprida kunskap och erfarenhet angående projektet till övriga enheter på våra äldreboende.**
- **Hitta metoder för att öka den pedagogiska kunskapen angående hur vi kan jobbar med att förändra tankesätt och implementera nya system.**
- **Börja arbeta för att tillvarata den resurs som de anhöriga är.**

5

Yttrande över remiss - Hemsjukvård 2015 (von/2012:87)

Förslag till beslut

Vård och omsorgsnämnden godkänner förvaltningens förslag till synpunkter på inriktning och omfattning för hemsjukvård 2015 och överlämnar det till kommunstyrelsen som sitt yttrande i ärendet.

Sammanfattning

Botkyrka kommun stödjer övertagandet av hemsjukvård 2015 från Stockholms läns landsting med de begränsningar som angivits. Botkyrka kommun anser att inriktning och omfattning av kommunaliseringen av hemsjukvården i stort stämmer överens med KSL's beskrivning av miniminivån vilket motsvarar den basala hemsjukvården.

2012-08-24

Dnr von/2012:87

Referens

Mahria Persson Lökvist

Mottagare

Vård- och omsorgsnämnden

Remiss - Hemsjukvård 2015 - inriktning

Förslag till beslut

Vård och omsorgsnämnden godkänner förvaltningens förslag till synpunkter på inriktning och omfattning för hemsjukvård 2015 och överlämnar det till kommunstyrelsen som sitt yttrande i ärendet.

Sammanfattning

Botkyrka kommun stödjer övertagandet av hemsjukvård 2015 från Stockholms läns landsting med de begränsningar som angivits. Botkyrka kommun anser att inriktning och omfattning av kommunaliseringen av hemsjukvården i stort stämmer överens med KSL's beskrivning av miniminivån vilket motsvarar den basala hemsjukvården.

Synpunkter och frågeställningar

Vård och omsorgsnämnden ställer sig bakom inriktning och omfattning av *Hemsjukvård 2015 - inriktning*, men vill uppmärksamma om vikten av att frågan om enstaka hembesök, rehabilitering, hjälpmedel samt hälso- och sjukvård i LSS-boende och daglig verksamhet utreds vidare.

Oplanerade hembesök ska göras efter en bedömning av landstinget. Det är av stor vikt att bedömning av att en person ska omfattas av hemsjukvård sker i samråd mellan kommunens distriktssjuksköterska och landstingets ansvarige läkare.

Hemsjukvård ska ges till personer som av olika anledningar inte kan tillgodogöra sig vård på vårdcentral utan bättre tillgodogör sig densamma i hemmet.

Frågan om rehabilitering utreds i särskild ordning och resultatet ska presenteras i oktober 2012. Förvaltningen anser att verksamheten som tillhandahåller hjälpmedel inte ska ingå i hemsjukvården då den överförs till kommunen. Förvaltningen anser också att delegeringar mellan landstinget och kommunen ska utredas och ingå i skatteväxlingen då vissa kommuner av sagt sig delegering medan andra utför dessa utan ersättning.

2012-08-24

Dnr von/2012:87

Habiliteringsinsatser som idag ges av landstinget är väl utbyggd och väl fungerande och ska även fortsättningsvis ingå i landstingets ansvar. Habiliteringsinsatser anses vara en specialistinsats liksom psykiatri och viss avancerad sjukvård i hemmet och ska därför inte övertas av kommunerna.

För personer som tillhör personkretsen enligt LSS, lagen om särskilt stöd och service, finns idag en principöverenskommelse som gör gällande att landstinget, utan kostnad för kommunerna, erbjuder hälso- och sjukvård i särskilda boenden och daglig verksamhet. Vid en kommunalisering kommer kostnaderna att öka för kommunerna betydligt för gruppen som tillhör LSS. Kommunen har även ansvar för insatserna till personer som tillhör personkretsen för LSS och som bor i bostad med särskild service eller erhåller insats i form av daglig verksamhet. För denna grupp finns en särskild överenskommelse mellan huvudmännen. I den så kallade Principöverenskommelsens § 11 i protokoll från 1994-05-27 mellan KSL och landstinget, förbinder sig landstinget att utan kostnad för kommunerna fullgöra vad som ankommer på kommunerna enligt HSL §§ 18 och 18 a för personer som tillhör LSS personkrets. Denna lyder enligt följande:

”Landstinget utför hälso- och sjukvården enligt normaliseringsprincipen, vilket innebär att huvudregeln är att individerna besöker sin öppenvårdsmottagning för hälso- och sjukvårdsinsatser. Den som inte kan ta sig till mottagning erhåller hemsjukvård eller får så kallade enstaka hembesök. Vid en kommunalisering av hemsjukvården förändras § 11 i principöverenskommelsen och kommunerna får själva organisera hälso- och sjukvårdsinsatserna som även inkluderar rehabilitering. Landstinget är alltid huvudman för läkarinsatser oavsett boendeform”.

En arbetsgrupp arbetar med att kartlägga hur hälso- och sjukvårdsansvaret för LSS målgrupp utförs idag och konsekvensbeskriva vad en förändring av ansvarsfördelningen skulle innebära för såväl brukare som verksamhet.

Process

Kommunerna ges möjlighet att ge synpunkter på förslaget till inriktning och omfattning av hemsjukvården senast den 31 december 2012.

Hösten 2012 kommer ekonomi och skatteväxlingsfrågor att utredas.

En arbetsgrupp bestående av sakkunniga från ett antal kommuner har tagit fram underlag som bland annat ligger till grund för föreliggande tjänstemannaförslag. Arbetsgrupper med tjänstemän från landstinget, kommunerna och KSL kommer att arbeta vidare med frågor knutna till det fortsatta arbetet med Hemsjukvård 2015, ekonomi, IT-frågor, vårdplanering, läkaransvar, samverkan, uppföljning med mera.

2012-08-24

Dnr von/2012:87

Slutligt förslag till avtal inklusive skatteväxlingsnivå underställs landstinget och kommunerna för beslut senast den 31 december 2013. Detta innebär att tid finns för att säga upp gällande avtal med mera inför ett ikraftträdande av den nya ansvarsfördelningen våren 2015.

De erfarenheter som finns från andra län som redan har flyttat den basala hemsjukvården till kommunerna är att skatteväxlingen är väldigt varierande, lägst har Västmanland med 16 öre till 34 öre i Jönköping. I Sverige har vi dessutom ett utjämningsystem mellan alla kommuner som innebär att alla kommuner får betala ett standardpris utifrån antalet äldre medborgare eller utifrån LSS-insatser. Om antalet är lägre än i andra kommuner innebär det att man får betala in pengar till utjämningsystemet för att kompensera de kommuner som har ett högre antal. En problematik uppstår härmed, eftersom dagens skattenivå i landstinget innebär skatteintäkter från hela länet. Om en skatteväxling sker med ett fastställt belopp utifrån en länsövergripande nivå, kommer detta att slå väldigt olika mellan de olika kommunerna i Stockholms län. För att kunna hantera detta kan ett sätt vara att införa ett nytt utjämningsystem mellan alla kommunerna i Stockholms län. Dock borde denna fråga lyftas till regeringsnivå, eftersom alla län mer eller mindre redan har flyttat över den basala hemsjukvården till kommunen. Nuvarande utjämningsystem borde därför i framtiden även hantera den basala hemsjukvården mellan alla Sveriges kommuner i stället för att införa ytterligare ett utjämningsystem inom Stockholms län.

Beslutsordningen är att landstinget och kommunerna lämnar synpunkter på förslaget gällande inriktning och omfattning under hösten. KSL sammanställer synpunkterna från kommunerna och därefter redovisas kommunernas och landstingets synpunkter till presidiegruppen. Under förutsättning av att kommuner och landsting kan enas om omfattning och inriktning för Hemsjukvård 2015, kommer under våren 2013 ett slutligt förslag inklusive avtal, skatteväxlingsnivå, definitioner med mera att presenteras för slutligt ställningstagande av landstinget och länets 26 kommuner senast den 31 december 2013.

Inriktning och omfattning

Botkyrka kommun stödjer övertagandet av hemsjukvård 2015 från Stockholms läns landsting med de begränsningar som angivits. Botkyrka kommun anser att inriktning och omfattning av kommunaliseringen av hemsjukvården i stort stämmer överens med KSL's beskrivning av miniminivån:

2012-08-24

Dnr von/2012:87

- All planerad och oplanerad hälso- och sjukvård på primärvårdsnivå som med patientsäkerhet kan ges i hemmet hos de personer som omfattas av hemsjukvården
- Kommunen ansvarar från den dag behovet uppstår och samordnad vårdplan har upprättats
- Alla sjuksköterskeinsatser ingår (basal rehabilitering och eventuellt habilitering av sjukgymnast och arbetsterapeut- beroende på vad den särskilda utredningen påvisar)
- Hela dygnet
- Palliativ vård på primärvårdsnivå
- Alla personer över 18 år

Anne Saaristo
Vård- och omsorgschef

För kännedom:

Socialnämnd eller motsvarande
Förvaltningschef med ansvar för äldre
och funktionshindrade

Kommunstyrelsen

Hemsjukvård 2015 – inriktning

Remiss/Förfrågan

Styrelsen beslutade vid sitt sammanträde den 15 juni 2012

att efterhöra kommunernas synpunkter på inriktning och omfattning för hemsjukvård 2015 enligt föreliggande förslag, samt presentera ett ekonomiskt underlag för kommunerna under augusti 2012

Svarsperiod

KSL önskar få kommunernas synpunkter senast den 31 december 2012 med e-post till registrator@ksl.se

alternativt till adressen Kommunförbundet Stockholms Län, Box 38145, 100 64 Stockholm.

Dialog och förankring

Ett antal seminarier och konferenser om hemsjukvård planeras under hösten 2012, bland andra:

- Dialogkonferens runt innehåll och omfattning av hemsjukvården samt redovisning av konsekvenser för hälso- och sjukvård till personer som tillhör LSS personkrets och bor i bostad med särskild service eller har insatsen daglig verksamhet, om en kommunalisering genomförs. Dessa dialogkonferenser genomförs: **måndagen den 27 augusti, eftermiddag och fredagen den 31 augusti, förmiddag** (samma innehåll båda dagarna). Målgruppen är tjänstemän och förtroendevalda.
- **Den 12 oktober, förmiddag** - seminarium för ledande kommun- och landstingspolitiker. Innehållet är information om inriktning och omfattning. Arbetsgruppen runt rehabilitering presenterar sitt förslag. Information från utredningen av enstaka hembesök, arbetsgruppen ekonomi och skatteväxling m m.

2012-06-15

Dnr: KSL/12/0054

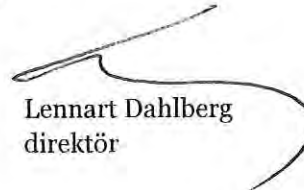
Frågor och information

Frågor med anledning av detta besvaras av Gunilla Hjelm-Wahlberg, telefon 08-615 94 40, e-post gunilla.hjelm-wahlberg@ksl.se

Med vänlig hälsning

KOMMUNFÖRBUNDET STOCKHOLMS LÄN

Erik Långby
ordförande

Lennart Dahlberg
direktör

Bilaga

Hemsjukvård 2015 – inriktning (PM 2012-06-04)

Kansliet
Gunilla Hjelm-WahlbergStyrelsen
Sammanträdesdatum: 2012-06-15

Hemsjukvård 2015 – inriktning

Förslag till beslut

Sociala välfärdsberedningen föreslår styrelsen besluta

att efterhöra kommunernas synpunkter på inriktning och omfattning för hemsjukvård 2015 enligt föreliggande förslag, samt presentera ett ekonomiskt underlag för kommunerna under augusti

Ärendebeskrivning

I Stockholms län har ett gemensamt projekt mellan landstinget och Kommunförbundet Stockholms län inletts på uppdrag av Hälso- och sjukvårdsnämndens presidium och Sociala välfärdsberedningen gällande kommunalisering av hemsjukvård – ”Hemsjukvård 2015”.

Avsikten är att under 2012 presentera ett förslag på innehåll och omfattning för den framtida hemsjukvården i länet. Därefter kan nivå på skatteväxling utredas och beslutas av landstinget och de 26 kommunerna. Bedömningen är att en kommunalisering/förändring av hemsjukvården kan genomföras från och med 2015. Övergripande målsättningar för arbetet kommer att vara en god, trygg och säker vård för den enskilde samt att samhällets resurser används effektivt.

I samband med en huvudmannaskapsförändring kommer även Stockholms läns särskilda överenskommelse gällande hälso- och sjukvård i bostad med särskild service och daglig verksamhet till personer som tillhör personkretsen för Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) att förändras.

En förändrad ansvarsfördelning kommer att innebära fortsatt behov av nära samverkan mellan landstinget och länets kommuner, inte minst mot bakgrund av att säkerställa vården och omsorgen av de mest sjuka äldre.

Bakgrund

Sedan början av 1990-talet och den s.k. Ädelreformen, har frågan om en mer sammanhållen hemvård varit aktuell i landet. Under de senaste två decennierna har ungefär två tredjedelar av landets kommuner övertagit ansvaret för hemsjukvård i

2012-06-04

Dnr: KSL/12/0054

ordinärt boende från landstinget, i större eller mindre utsträckning. Erfarenheten av denna ansvarsförskjutning är, enligt Socialstyrelsen (Hemsjukvård i förändring – En kartläggning av hemsjukvården i Sverige, 2008) positiv. Man har sett en större utbyggnad av hemsjukvård i kommuner med kommunaliserad hemsjukvård. Av Socialstyrelsens kartläggning framgår att patienterna har bättre och mer kontinuerlig tillgång till hälso- och sjukvårdsinsatser när hemsjukvårdsansvaret i ordinärt och särskilt boende samordnas i ett huvudmannaskap.

Regeringen beslutade den 23 juni 2010 att tillsätta en nationell samordnare med uppgift att stödja landsting och kommuner att fortsätta processen med att överföra ansvaret för hemsjukvården från landstingen till kommunerna. I juni 2011 presenterades betänkandet "Kommunaliserad hemsjukvård" (SOU 2011:55) som redovisar situationen i landet samt förslag om en inriktning för en fortsatt frivillig ansvarsöverföring i de län där detta ännu inte genomförts. Enligt utredarens förslag kommer läkarinsatserna även fortsättningsvis vara landstingets ansvar.

Stockholms län - nuläge

Syftet med "Hemsjukvård 2015" är att följa viljeinriktningen från regeringen att på frivillig väg överföra delar av hemsjukvård till kommunerna och där de gemensamma målen, beslutade av Presidiegruppen (Hälso- och sjukvårdsnämnden och KSL:s sociala välfärdsberedning) 2011-10-13 är vägledande:

- *En god, trygg och säker vård*
En kommunalisering av hemsjukvården innebär att det blir bättre för den enskilde genom en ökad helhetssyn, samordning av vård och omsorg och därmed en ökad patientsäkerhet.
- *Effektiv användning av samhällets resurser*
Huvudmännen ska se till att utförarna samverkar och organiserar vården och omsorgen så att den utgår från den enskildes behov och att resurserna används effektivt.

Vad är hemsjukvård?

Vad som räknas som hemsjukvård kan definieras på olika sätt och en enhetlig definition saknas. Hemsjukvård kan vara all den hjälp en individ får i hemmet oavsett vem det är som utför den. Hemsjukvård kan också vara enbart de insatser en individ får som landstinget och/eller kommunen finansierar.

Enligt Socialstyrelsens Termbank 2012 är definitionen av hemsjukvård:

"Hälso- och sjukvård när den ges i patientens bostad eller motsvarande och som är sammanhängande över tiden".

Som kommentarer lämnas: "Åtgärder/insatser ska ha föregåtts av vård- och omsorgsplanering. Hemsjukvård ges i såväl ordinärt som särskilt boende samt i daglig verksamhet och dagverksamhet".

Hemsjukvård i Stockholms län

Idag utförs hälso- och sjukvårdsinsatser i hemmet på flera vårdnivåer och av en mängd utförare som arbetar på uppdrag av Stockholms läns landsting. Det kan exempelvis vara det som ryms inom uppdragen för:

- Husläkarverksamhet med basal hemsjukvård
- Basal hemsjukvård kvällar och nätter (inklusive hembesök)

2012-06-04

Dnr: KSL/12/0054

- Primärvårdsrehabilitering (inklusive neuroteam)
- Hjälpmedelsverksamhet
- Rehabilitering
- Avancerad sjukvård i hemmet (ASIH)
- Sjukhus ansluten barnsjukvård (SABH)
- Mobila team från psykiatrin med flera.

De insatser som utförs av kommunalt finansierad personal sker med stöd av så kallade delegeringar till personal som bland annat arbetar inom hemtjänst och till personliga assistenter (i vissa fall ersätter landstinget för kostnader enligt särskild överenskommelse).

Enligt en enkätstudie (Basal hemsjukvård – vad har hänt sedan 2008? Resultat från undersökning hösten 2010) från landstingets Hälso- och sjukvårdsförvaltning fanns cirka 16 600 hemsjukvårdspatienter¹ i länet 2010. Studien visar att två tredjedelar är kvinnor, hälften av kvinnorna är över 85 år och sju av tio bor ensamma. Av samtliga hemsjukvårdspatienter har en tredjedel demenssjukdom eller kognitiv svikt. Antalet besök en hemsjukvårdspatient får varierar, hälften får besök en gång per vecka eller mer sällan. En femtedel får flera besök per dag. 75 % av hemsjukvårdspatienterna har också hemtjänstinsatser från kommunen. Den vanligaste hemsjukvårdsinsatsen är medicindelning.

Förslag till inriktning och omfattning av Hemsjukvård 2015

Definition av hemsjukvård

Hemsjukvård i Stockholms län är ett gemensamt ansvar för landstinget och kommunerna och kännetecknas av att individen erhåller en god, trygg och patientsäker vård samt att vården tillhandahålls och utförs så att de gemensamma resurserna används effektivt.

Hemsjukvård är all den hälso- och sjukvård som ges i individens bostad eller motsvarande till personer 18 år och äldre och som är sammanhängande över tiden. Behov av hemsjukvård ska bedömas och överenskommas i gemensam vårdplanering mellan huvudmännens verksamheter.

Hemsjukvård kan erhållas alla dagar, dygnet runt och består av både planerade och oplanerade besök hos de personer som är registrerade som hemsjukvårdspatienter.

Hemsjukvård är avsedd för de personer som på grund av sjukdom, hälsotillstånd, social situation eller funktionsnedsättning inte kan ta sig till öppenvårdsmottagning för att erhålla hälso- och sjukvårdsinsats eller om individen av synnerliga skäl bäst tillgodogör sig hälso- och sjukvården i hemmet.

Landstinget är huvudman för läkarinsatser och kommunen för övriga insatser inom kommunal hemsjukvård och som utförs av distriktssköterska, sjuksköterska eller av annan vårdpersonal med delegering enligt Patientsäkerhetslagen.

---

¹ För att erhålla hemsjukvård idag skall patienten bland annat ha ett varaktigt behov av insatser överstigande 14 dagar och vara i behov av minst två besök per kalendermånad.

2012-06-04

Dnr: KSL/12/0054

Landstinget har ansvar för den typ av insatser som räknas till specialiserad nivå och som därmed inte omfattas av den föreslagna förändringen.

Frågor som utreds i särskild ordning

Enstaka hembesök

Insatser av tillfällig karaktär som hälso- och sjukvårdspersonal utför i hemmet räknas inte som hemsjukvård utan som öppen hälso- och sjukvård (SOU 2011:55 kap 2.1).

Enstaka hembesök – är besök av distriktssköterska, sjuksköterska eller undersköterska och gäller såväl planerade som oplanerade besök till personer, 18 år och äldre, som inte är registrerade i hemsjukvården. Hembesök bedöms oftast från landstingsfinansierade verksamheter men planeras gemensamt. En gemensam planering ska ske inför hembesök.

Sociala Vårdsberedningen som behandlade föreliggande förslag till inriktning och omfattning av Hemsjukvård 2015 vid sitt sammanträde den 31 maj 2012 föreslog att de enstaka hembesöken utreds i särskild ordning. Det gäller frågan om det finns lagstöd för att föra över oplanerad tillfällig hälso- och sjukvård som inte har samband med insatser från socialtjänst från landsting till kommun.

Rehabilitering

Frågan om rehabilitering utreds i särskild ordning och berörs inte i detta förslag. En arbetsgrupp är tillsatt för att kartlägga landstingets och kommunernas rehabiliteringsansvar och föreslå hur rehabilitering inom hemsjukvården bäst kan lösas efter en kommunalisering.

Hälso och sjukvård i LSS-boenden och daglig verksamhet

Hälso- och sjukvårdsinsatser i hemmet (och i vissa särskilda boenden) är landstinget till största delen ansvarig för. Kommunen är ansvarig för särskilda boendeformer. Kommunen har även ansvar för insatserna till personer som tillhör personkretsen för LSS och som bor i bostad med särskild service eller erhåller insats i form av daglig verksamhet. För denna grupp finns en särskild överenskommelse mellan huvudmännen. I den så kallade Principöverenskommelsens § 11 i protokoll från 1994-05-27 mellan KSL och landstinget, förbinder sig landstinget att utan kostnad för kommunerna fullgöra vad som ankommer på kommunerna enligt HSL §§ 18 och 18 a för personer som tillhör LSS personkrets.

Landstinget utför hälso- och sjukvården enligt normaliseringsprincipen, vilket innebär att huvudregeln är att individerna besöker sin öppenvårdsmottagning för hälso- och sjukvårdsinsatser. Den som inte kan ta sig till mottagning erhåller hemsjukvård eller får så kallade enstaka hembesök.

Vid en kommunalisering av hemsjukvården förändras § 11 i principöverenskommelsen och kommunerna får själva organisera hälso- och sjukvårdsinsatserna som även inkluderar rehabilitering.

Landstinget är alltid huvudman för läkarinsatser oavsett boendeform.

2012-06-04

Dnr: KSL/12/0054

En arbetsgrupp arbetar med att kartlägga hur hälso- och sjukvårdsansvaret för LSS målgrupp utförs idag och konsekvensbeskriva vad en förändring av ansvarsfördelningen skulle innebära för såväl brukare som verksamhet.

Arbets- och beslutsprocess

Förslaget till innehåll och omfattning har presenterats för den styrgrupp med tjänstemän som utsetts för Hemsjukvård 2015 samt referensgruppen bestående av förtroendevalda från landsting och kommun.

Kommunerna ges möjligt att ge synpunkter på förslaget till inriktning och omfattning av hemsjukvården senast den 31 december 2012.

Hösten 2012 kommer ekonomi och skatteväxlingsfrågor att utredas.

Ett antal seminarier och konferenser planeras, till exempel den 12 oktober 2012, seminarium för ledande kommun- och landstingspolitiker.

En arbetsgrupp bestående av sakkunniga från ett antal kommuner har tagit fram underlag som bland annat ligger till grund för föreliggande tjänstemannaförslag. Arbetsgrupper med tjänstemän från landstinget, kommunerna och KSL kommer att arbeta vidare med frågor knutna till det fortsatta arbetet med Hemsjukvård 2015, ekonomi, IT-frågor, vårdplanering, läkaransvar, samverkan, uppföljning med mera.

Slutligt förslag till avtal inklusive skatteväxlingsnivå underställs landstinget och kommunerna för beslut senast den 31 december 2013. Detta innebär att tid finns för att säga upp gällande avtal med mera inför ett ikraftträdande av den nya ansvarsfördelningen våren 2015.

Sociala välfärdsberedningens förslag

KSLs sociala välfärdsberedning beslutade vid sitt sammanträde den 31 maj att föreslå KSLs styrelse att, under förutsättning av Presidiegruppens godkännande, efterhöra kommunernas synpunkter på inriktning och omfattning för Hemsjukvård 2015 enligt föreliggande reviderade förslag.

6

Översyn av matavgifter inom särskilda boenden, dagverksamheter och matdistribution (von/2012:133)

Förslag till beslut

Vård- och omsorgsnämnden antar förvaltningens förslag på förändringar inom matdistribution, särskilt boende och dagverksamhet.

Sammanfattning

Vård- och omsorgsförvaltningen har gjort en översyn av matavgifter/måltidspriser inom matdistribution som en hemtjänstinsats, särskilt boende och dagverksamhet. Detta sker då kommunens matavgifter har varit oförändrade under en längre tid och är låga i jämförelse med andra kommuner.

Översynen visar att det finns exempel på variationer inom kommunen i avseende till pris och eventuellt även kvalitet. Samtidigt är många nöjda med den kommunala maten. För att anpassa dagens måltidspriser efter rådande kostnader och förhållanden föreslår vård- och omsorgsförvaltningen följande förändringar:

- Inom matdistributionen bör brukarna tillfrågas vad de anser om tillbehören smör, bröd, mjölk och sallad som idag ingår i matdistributionen. Därefter tar förvaltningen ställning till om tillbehören bör tas bort och avgiften förbli densamma eller om avgiften bör höjas med motsvarande kostnad (tre kronor).
- I Tullinge får brukare med biståndsbeslut om matdistribution sin mat lagad av restaurang Akvarellen. Detta för ett högre pris än kommunens beslutade matavgift. Oavsett var man bor i kommunen bör brukare med biståndsbeslut om matdistribution betala enligt kommunens beslutade matavgifter och ha tillgång till samma mat som övriga. Åtminstone bör brukaren ha valmöjligheten om han/hon vill ha dyrare mat eller inte.

2012-11-20

Dnr von/2012:133

- Matdistributionen som sköts av Samhall i Grödinge och Segersjö bör utvärderas. Om utvärderingen visar att verksamheten ska fortsätta i Samhalls regi på uppdrag av kommunen bör ett avtal upprättas. Alternativet är att även brukare i Grödinge/Segersjö får sin mat från kost och måltid men att denna levereras kyld dagligen.
- Matavgiften för särskilt boende föreslås höjas från dagens pris på 2542 kronor per månad till 2821 kronor, vilket motsvarar en höjning med 279 kronor per månad eller 9 kronor per dag.
- För dagverksamheten föreslås matavgiften höjas från 52 kronor per dag till 58 kronor, alltså en höjning med 6 kronor. Priset för lunchen som levereras från kost och måltid höjs från 42 kronor till 45 kronor. För att dagverksamheten ska få högre täckningsgrad för frukost och fika/mellanmål föreslås resterande 10 kronor höjas till 13 kronor.

2012-10-15

Dnr von/2012:133

Referens

Clara Hansson

Emma Åberg

Mottagare

Vård- och omsorgsnämnden

Översyn av matavgifter inom matdistribution, särskilt boende och dagverksamhet

Förslag till beslut

Vård- och omsorgsnämnden antar förvaltningens förslag på förändringar inom matdistribution, särskilt boende och dagverksamhet.

Sammanfattning

Vård- och omsorgsförvaltningen har gjort en översyn av matavgifter/måltidspriser inom matdistribution som en hemtjänstinsats, särskilt boende och dagverksamhet. Detta sker då kommunens matavgifter har varit oförändrade under en längre tid och är låga i jämförelse med andra kommuner.

Översynen visar att det finns exempel på variationer inom kommunen i avseende till pris och eventuellt även kvalitet. Samtidigt är många nöjda med den kommunala maten. För att anpassa dagens måltidspriser efter rådande kostnader och förhållanden föreslår vård- och omsorgsförvaltningen följande förändringar:

- Inom matdistributionen bör brukarna tillfrågas vad de anser om tillbehören smör, bröd, mjölk och sallad som idag ingår i matdistributionen. Därefter tar förvaltningen ställning till om tillbehören bör tas bort och avgiften förbli densamma eller om avgiften bör höjas med motsvarande kostnad (tre kronor).
- I Tullinge får brukare med biståndsbeslut om matdistribution sin mat lagad av restaurang Akvarellen. Detta för ett högre pris än kommunens beslutade matavgift. Oavsett var man bor i kommunen bör brukare med biståndsbeslut om matdistribution betala enligt kommunens beslutade matavgifter och ha tillgång till samma mat som övriga. Åtminstone bör brukaren ha valmöjligheten om han/hon vill ha dyrare mat eller inte.
- Matdistributionen som sköts av Samhall i Grödinge och Segersjö bör utvärderas. Om utvärderingen visar att verksamheten ska fortsätta i Samhalls

2012-10-15

Dnr von/2012:133

regi på uppdrag av kommunen bör ett avtal upprättas. Alternativet är att även brukare i Grödinge/Segersjö får sin mat från kost och måltid men att denna levereras kylt dagligen.

– Matavgiften för särskilt boende föreslås höjas från dagens pris på 2542 kronor per månad till 2821 kronor, vilket motsvarar en höjning med 279 kronor per månad eller 9 kronor per dag.

– För dagverksamheten föreslås matavgiften höjas från 52 kronor per dag till 58 kronor, alltså en höjning med 6 kronor. Priset för lunchen som levereras från kost och måltid höjs från 42 kronor till 45 kronor. För att dagverksamheten ska få högre täckningsgrad för frukost och fika/mellanmål föreslås resterande 10 kronor höjas till 13 kronor.

Ärendet

I vård- och omsorgsförvaltningens uppdrag ligger att kontinuerligt utvärdera och utveckla verksamheten. En översyn har därför gjorts av matavgifterna/måltidspriser inom särskilt boende, dagverksamhet och matdistribution. Syftet med översynen är att undersöka om måltidspriserna inom äldreomsorgen idag är ändamålsenliga då de varit desamma sedan 2005.

Vård- och omsorgsförvaltningen har berett ärendet.

Bakgrund – hur ser det ut idag?

Med få undantag ansvarar kost- och måltidsenheten för att tillaga och leverera mat till samtliga verksamhetens olika enheter inom särskilt boende, hemtjänst och dagverksamhet. Kost och måltid är en enhet inom verksamhetsområdet äldreomsorg och en del av sektionen hälsa och aktivitet. Till sin hjälp har kommunen två tillagningskök som båda är belägna i Tumba – på Tumba äldreboende respektive på Allégården. Utöver den mat som kost och måltidsenheten levererar förser särskilt boende och dagverksamheten sina brukare med ett antal mindre mål.

Då måltidspriserna inom särskilt boende, matdistribution och dagverksamhet förblivit oförändrade under en längre tid har en översyn gjorts. Beståndsdelarna i översynen är främst en genomgång av matområdet inom äldreomsorgens olika delar men även en jämförelse med andra kommuners matavgifter. Nedan redovisas hur systemet är upplagt inom de olika inriktningarna.

2012-10-15

Dnr von/2012:133

Matdistribution som en hemtjänstinsats

De brukare som beviljats matdistribution betalar idag 45 kronor per huvudmål, i Botkyrka kommun räknas lunchen som huvudmål. I huvudmålet ingår utöver den varma maten smör, bröd, mjölk och sallad. På helgerna serveras brukarna även efterrätt. Maten lagas av kost och måltid och levereras till brukaren av hemtjänstpersonalen. Kostnaden för råvaruinköp och tillagningen av maten uppgår till samma belopp som debiteras brukaren, dvs. det sker till ett självkostnadspris.

Ovanstående princip sker med två undantag – för boende i Tullinge och boende i Segersjö respektive Grödinge. Brukare i Tullinge får istället maten lagad på Akvarellens restaurang som är i extern regi. Brukaren väljer mat från en veckomatsedel och sedan beställer enheten mat från restaurangen. Hemtjänstpersonalen hämtar maten och levererar den till brukaren men restaurangen debiterar brukaren direkt. I lunchen ingår även sallad och dryck. Priset per portion är i dagsläget 65 kronor, det vill säga 20 kronor mer än för övriga brukare som beviljats matleverans.

Sedan cirka fem år tillbaka får brukare som beviljats matleverans och bor i Segersjö/Grödinge sin mat tillagad och levererad av Samhall. Lösningen med att Samhall började ha hand om matdistributionen i området startade som ett projekt men kom att permanentas utan att ett formellt beslut fattades. Hela veckans matlådor levereras nedkylda en gång per vecka. Denna lösning kommer av att avståndet till kommunens kök i Tumba är allt för långt för att kunna leverera varm mat och samtidigt uppfylla livsmedelsverkets krav på livsmedelshantering. Brukaren betalar 45 kronor för denna mat, dock ingår inte smör, bröd, mjölk och sallad i denna kostnad. Samhall debiterar i sin tur hemtjänstenheten 43 kronor per portion inklusive leveranskostnad.

Särskilt boende

Inom särskilt boende betalar brukaren 2542 kronor per månad i matavgift, beräknat på 31 dagar. Det innebär att brukaren betalar 82 kronor per dag för frukost, lunch (huvudmålet), eftermiddagsfika, middag och kvällsmål. Av dessa 82 kronor fördelas 68 kronor till kost- och måltidsenheten för tillagning och leverans av lunch- och middagsmålet, 42 kronor respektive 26 kronor. Övriga mål och måltidstillbehör står enheten själv för, inklusive kostnaden för smör, bröd, måltidsdryck och sallad till huvudmålet. 14 kronor av brukarens dagliga avgift fördelas till enheten för att täcka dessa kostnader. I dagsläget varierar den faktiska råvarukostnader mellan olika enheter beroende på hur generös enheten väljer att vara, men enligt vår beräkning skulle 20 kronor per brukare och dag täcka denna kostnad.

2012-10-15

Dnr von/2012:133

Externa placeringar

Vid externa placeringar inom särskilt boende och vid extern matdistribution, med undantag av Akvarellen, betalar brukaren enligt kommunens matavgift/måltidspris. Anledningen till detta beslut är att brukaren inte ska missgynnas vid extern placering. I de fall priserna är högre bekostar kommunen själv mellanskillnaden. Vid rättslig prövning har det även visat sig att de kommuner som valt att prissätta olika beroende på om boendet är i kommunal regi eller fördelats genom extern placering, strider mot kommunallagen.

Dagverksamhet

På dagverksamheten ingår frukost, lunch och fika/mellanmål. Brukaren betalar 52 kr per dag. Lunchen levereras till enheten från kost och måltid. I lunchen ingår inte tillbehören bröd, smör, sallad och mjölk. Kost och måltid debiterar enheten 42 kr per portion. Således har enheten 10 kr per brukare till att bekosta frukost och fika/mellanmål.

Jämförelser med andra kommuner och kvalitetsaspekter på maten

Jämfört med övriga kommuner i Stockholms län håller Botkyrka kommun låga avgifter. Inom särskilt boende har kommunen den näst lägsta avgiften i länet, endast Upplands-Bro har lägre avgift. I snitt har Stockholmskommunerna en avgift på 2933 kronor/månad, vilket är knappt 400 kronor mer än avgiften i Botkyrka kommun. Även inom kategorin matdistribution ligger Botkyrka kommuns matavgift relativt lågt, bland de 16 kommuner som uppger vad deras matdistribution kostar ligger Botkyrka femte lägst. Inom kategorin måltidspriser inom dagverksamhet ligger Botkyrka kommuns priser närmare medelnivån på 57 kronor/dag och precis på medianen som uppgår till 52 kronor.

Vid en översyn av måltidspriserna är det viktigt att väga in kvaliteten på maten. I en kommun där maten är av lägre standard bör måltidspriset vara lägre och i en kommun som satsar extra på maten är det rimligt att avgiften ligger något högre. Den mat som tillagas av kost och måltid näringsberäknas och utvärderas av brukarna två gånger per år. Utvärderingen distribueras till brukare på särskilt boende och brukare med beviljad matleverans och är en mätning av vad brukaren anser om maten och matsedeln under två veckor.

Våren 2012 var 90 procent av de 456 respondenterna ”nöjda” eller ”mycket nöjda” med maten. Kontinuerlig utvärdering är ett exempel på hur man arbetar utifrån de riktlinjer som anges i kommunens kostpolicy. Några liknande brukarundersökningar görs inte inom Samhall eller på Akvarellen. Här är

2012-10-15

Dnr von/2012:133

det inte heller tydligt om maten näringsberäknas eller på vilka grunder detta sker.

System för intern fakturering

Arbete pågår inom vård- och omsorgsförvaltningen med att se över möjligheterna till att förändra rutinerna för fakturering inom matområdet. Idag debiteras den specifika enheten på särskilt boende en kostnad på 42 kronor för huvudmålet och 26 kronor för middagen av kost- och måltidsenheten. I sin tur debiterar enheten Myndighet 82 kronor per dag vilket även Myndighet debiterar brukaren. Samma system gäller för måltidsdistributionen med skillnaden att kostnaden för maten debiteras i efterhand. Det senare har i flera fall inneburit att hemtjänstgrupperna aldrig får betalt från brukaren och att förvaltningen förser brukaren med gratis mat. Sammantaget uppskattas förvaltningen förlora mellan 500 000 och 1 miljon kronor per år på detta sätt.

Då matdistribution är ett biståndsbeslut har kommunen inte rätt att dra in denna, även då brukaren inte betalar. Dock gäller biståndsbeslutet just leveransen och inte maten. Som rutinen ser ut idag har matleveransen redan skett i de fall då betalningen uteblir och det finns ingen möjlighet att stoppa beställningen. Ett alternativ skulle därför vara att brukare som beviljats matdistribution betalar för denna i förskott genom ett abonnemang.

Sammanfattande diskussion

Variationer inom kommunen föreligger i avseende till pris och eventuellt även kvalitet främst gällande matdistribution. En del av förklaringen är de geografiska avstånden mellan tillagningsköken och brukarna. Brukare i Grödinge/ Segersjö betalar enligt kommunens beslutade måltidspris. Till huvudmålet ingår dock inte sallad, bröd, smör och mjölk. Boende i Tullinge med biståndsbeslut om matdistribution debiteras av restaurangen Akvarellen direkt och här betalar brukaren ett högre måltidspris än kommunens beslutade matavgift. Brukaren själv har inget val gällande att äta den dyrare maten från Akvarellen eller kommunens mat, vilket strider mot kommunalagen. Några brukarutvärderingar görs inte av de externa utförarna och det är obesvarat om maten näringsberäknas eller inte.

I jämförelse med andra kommuner i länet är det tydligt att Botkyrka kommuns matavgifter är låga. Kommunens matavgifter har inte justerats sedan 2005 och inte anpassats efter ökade kostnader för råvaror och tillagning av maten. För att bibehålla en hög kvalitet på maten är en höjning av matavgifterna lämplig.

2012-10-15

Dnr von/2012:133

Arbete pågår inom vård- och omsorgsförvaltningen för att förändra och effektivisera faktureringsrutiner. En förändring av hur fakturering sker inom området matdistribution skulle kunna innebära att förvaltningen får in en större del av berättigade intäkter. I nuläget rör det sig mellan 500 000 och 1 miljon kronor i uteblivna intäkter. Således är en höjning av matavgifterna en del av ett större arbete för att förbättra verksamhetsområdet.

Förslag på förändring av måltidspriserna

Matdistribution

Idag ingår smör, bröd, mjölk och sallad som en del av förvaltningens matdistribution. Enligt verksamhetens indikationer lämnas salladen ofta orörd samtidigt som bröd och smör sparas till senare istället för att intas i samband med måltiden. Samtidigt innebär förvaringen och distributionen av dessa tillbehör högre kostnader i och med att de ställer krav på kylhållning.

Ett förslag är därför att brukarna tillfrågas vad de anser om tillbehören och att vi därefter tar ställning till om tillbehören bör tas bort och avgiften förbli densamma eller om avgiften bör höjas med motsvarande kostnad. Frågan kan förslagsvis ställas i nästa måltidsundersökning.

Boende i Tullinge med biståndsbeslut om matdistribution betalar 20 kronor mer än övriga brukare för lunchlådan. Oavsett var man bor i kommunen bör brukare med biståndsbeslut om matdistribution betala enligt kommunens beslutade matavgifter/måltidspriser. Åtminstone bör brukaren ha valmöjligheten om han/hon vill ha dyrare mat eller inte.

Lösningen att Samhall sköter matdistributionen i Segersjö/Grödinge bör utvärderas. Samhalls matdistribution i området började som ett projekt och har kommit att permanentas utan att ett formellt beslut har fattats. Om utvärderingen visar att Samhall fortsättningsvis på uppdrag av kommunen sköta matdistributionen i Segersjö/Grödinge bör ett avtal upprättas och vissa kvalitetskrav definieras. Alternativet är att även brukare i Grödinge/Segersjö får sin mat från kost och måltid men att denna levereras kyld dagligen. För en sådan förändring måste dock möjligheten att kyla ned maten enligt gällande regler om livsmedelshantering undersökas närmare.

Särskilt boende

Gällande särskilt boende föreslås dagens pris på 2542 kronor per månad höjas till 2821, vilket motsvarar en höjning med 279 kronor. Detta förslag baseras på att såväl brukaren med matdistribution som brukare inom särskilt boende bör betala samma pris för samma mat. Idag betalar brukare inom

2012-10-15

Dnr von/2012:133

särskilt boende 42 kronor för huvudmålet i vilket smör, bröd, mjölk och sallad inte ingår. Om kostnaden för huvudmålet höjs till 45 kronor kommer båda grupperna att betala lika mycket.

Brukare inom särskilt boende betalar idag 26 kronor för middagsmålet. Detta belopp föreslås bli detsamma. Sammantaget innebär det att kost och måltid debiterar enheten 71 kronor istället för dagens 68.

Utöver huvudmål och middagsmål ingår även frukost, eftermiddagsfika, och kvällsmål i de 82 kronor som brukare inom särskilt boende idag betalar dagligen. Detta ska idag bekostas av en summa på 14 kronor, vilket motsvarar en täckningsgrad på 70 procent. För att uppnå självkostnadspris för ovanstående mål föreslås en höjning från 14 kronor till 20 kronor.

Sammantaget innebär detta förslag att brukaren betalar 91 kronor per dag, vilket blir en höjning med 9 kronor från dagens avgift.

Dagverksamhet

För dagverksamheten föreslås matavgiften höjas från 52 kronor per dag till 58 kronor, alltså en höjning med 6 kronor. Priset för lunchen som levereras från kost och måltid höjs från 42 kronor till 45 kronor. För att dagverksamheten ska få högre täckningsgrad för frukost och fika/mellanmål föreslås de resterande 10 kronorna höjas till 13 kronor.

Tabell 1: Kostnad för huvudmål i kronor. Pris i nuläget och föreslaget pris inom parantes:

	Matdistribution	Särskilt boende	Dagverksamhet
Kostnad brukare	45	42 (45)	42 (45)
Kostnad enhet	45	42 (45)	42 (45)
Kost och måltid	45	42 (45)	42 (45)

Föreslagna förändringar inom särskilt boende och dagverksamhet föreslås träda i kraft årsskiftet 2012/2013. Förändringen bör kommuniceras till brukarna så snart beslut fattats. Förslagsvis sker detta genom en avisering via brev senast en månad före förändringen träder i kraft.

Anne Saaristo
Vård- och omsorgschef

7

Uppföljning av avtal med BOSSE råd och stöd (von/2010:74)

Förslag till beslut

Vård- och omsorgsnämnden beslutar att inte förlänga avtalet med BOSSE -Råd, stöd och kunskapscenter.

Sammanfattning

BOSSE – Råd, stöd och kunskapscenter, erbjuder upplysningar, information, rådgivning och stöd. Målgruppen är i första hand personer med olika rörelsehinder i kombination med andra funktionsnedsättningar.

I Stockholms län är det landstinget, inte kommunerna, som ansvarar för råd och stöd enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. Det stöd BOSSE ger är ett komplement till lanstingets habiliteringsinsatser. Vi anser att landstinget ska ta sitt ansvar gällande råd- och stödinsatser.

Vi föreslår att vård- och omsorgsnämnden inte förlänger avtalet med BOSSE – Råd, stöd och Kunskapscenter vid utgången av gällande avtal 2012-12-31.

2012-10-25

Dnr von/2010:74

Referens

Lisbeth Holmström

Mottagare

Vård- och omsorgsnämnden

Uppföljning av avtal med BOSSE råd, stöd och kunskapscenter

Förslag till beslut

Vård- och omsorgsnämnden beslutar att inte förlänga avtalet med BOSSE -Råd, stöd och kunskapscenter.

Sammanfattning

BOSSE – Råd, stöd och kunskapscenter, erbjuder upplysningar, information, rådgivning och stöd. Målgruppen är i första hand personer med olika rörelsehinder i kombination med andra funktionsnedsättningar.

I Stockholms län är det landstinget, inte kommunerna, som ansvarar för råd och stöd enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. Det stöd BOSSE ger är ett komplement till landstingets habiliteringsinsatser. Vi anser att landstinget ska ta sitt ansvar gällande råd- och stödsatser.

Vi föreslår att vård- och omsorgsnämnden inte förlänger avtalet med BOSSE – Råd, stöd och Kunskapscenter vid utgången av gällande avtal 2012-12-31.

Bakgrund

BOSSE – Råd, stöd och kunskapscenter, erbjuder upplysningar, information, rådgivning och stöd. Målgruppen är i första hand personer med olika rörelsehinder i kombination med andra funktionsnedsättningar. Stödet syftar till att personer med fysiska funktionsnedsättningar ska kunna leva ett så normalt liv som möjligt.

Verksamheten startade 1981 som ett projekt, det så kallade ”Huvudstadsprojektet”. Verksamheten permanentades 1987 med Stockholms läns landsting som huvudman. I samband med kommunaliseringen av omsorgsverksamheten 1994 fick Stockholms stad i uppdrag att för länets räkning svara för kommunernas relation med BOSSE

2012-10-25

Dnr von/2010:74

Efter att Stockholms stad beslutade att endast ge bidrag för stadens egna behov, bedömde Kommunförbundet Stockholms län att det var prioriterat att hitta en övergångslösning för att ge BOSSE möjlighet att anpassa verksamheten för framtiden. Kommunerna föreslogs ersätta BOSSE per besök för de kommuninvånare som besöker verksamheten under perioden 2010-07-01 – 2011-12-31.

Enligt avtal med BOSSE för perioden 2012-01-01 - 2012-12-31 ersätter Botkyrka kommun BOSSE med 1 125 kronor per timme för individuell möte och 695 kronor per tillfälle för deltagande i gruppverksamhet, dock högst 91 632 kronor per år. Ett individuellt möte tar i genomsnitt 1 timme och 45 minuter. BOSSE redovisar antal personer, antal besök samt antal timmar per månad. Av antalet personer som redovisas per månad framgår inte om personerna återkommer andra månader. Därmed vet vi inte hur många individer som besökt verksamheten under ett år. 2011 redovisade BOSSE 106 timmar fördelat på 60 besök. Första halvåret 2012 redovisades 72,4 timmar fördelat på 41 besök. Inom ramen för avtalet återstår 5 besök sista halvåret 2012.

BOSSE har avtal med Stockholms läns landsting och cirka 50 % av länets kommuner. Insatserna är kostnadsfria för den enskilde. Stödet BOSSE erbjuder är att hjälpa den enskilde till rätt instans med dennes praktiska, rättsliga eller känslomässiga frågor. Om frågan rör ett kommunalt ansvarsområde registreras besöket på kommunen för debitering. Är frågan att hänvisa till landstingets ansvarsområde registreras besöket på landstinget.

Enligt gällande lagstiftning ska förvaltningens handläggare informera och upplysa den enskilde om dennes rättigheter och kommunens utbud av social service. Det gäller både vad som kan ingå i rätten till bistånd och allmänt inriktade insatser. Detta det gör handläggarna idag.

Vi föreslår att vård- och omsorgsnämnden inte förlänger avtalet med BOSSE – Råd, stöd och kunskapscenter. Vidare anser vi att landstinget skall ta sitt fulla ansvar vad gäller rådgivning och annat personligt stöd. Enligt 2 § LSS fastställs att landstingen ska vara huvudman för insatsen rådgivning. Den verksamhet som BOSSE bedriver kompletterar landstingets habiliteringsverksamhet. De flesta personer med rörelsehinder, oavsett om de tillhör personkretsen för LSS eller inte, söker sig till BOSSE eller blir rekommenderade av habiliteringarna att söka BOSSE.

Anne Saaristo
Vård- och omsorgschef

Mellan Botkyrka kommun nedan kallad uppdragsgivaren och den ekonomiska föreningen BOSSE - Råd, Stöd & Kunskapscenter, organisationsnummer 769600-0160, nedan kallad uppdragstagaren har denna dag träffats följande:

AVTAL

§ 1 Inledning

Avtalet syftar till att ge de personer med fysiska funktionsnedsättningar ett stöd i att kunna leva ett så normalt liv som möjligt. Stödet är inriktat på att genom information, rådgivning och personlig erfarenhet underlätta för den enskilda att ordna sitt liv efter de personliga omständigheterna och förutsättningarna. I detta ska ingå att kunna vara ett personligt stöd i mötet med myndigheter och omvärld.

§ 2 Verksamheten

- 2.1 Uppdragstagaren erbjuder upplysningar, information, rådgivning och stöd i frågor rörande personlig assistans, annan personlig service samt i frågor om bostad, arbete och övriga frågor relaterade till funktionsnedsättningen.
- 2.2 Uppdragstagaren ger, om den enskilde så önskar, stöd i kontakterna med myndigheter i ärenden som rör stöd och bistånd enligt Socialtjänstlagen 2001:453 (SoL) och Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade 1993:387 (LSS).
- 2.3 Uppdragstagaren vänder sig med sin verksamhet till personer i från 16år som har funktionsnedsättningar, oftast rörelsehinder, i kombination med ett eller flera funktionsnedsättningar. Funktionsnedsättningen får inte bero på normalt åldrande.

§ 3 Tillsyn och kvalitet

- 3.1 Uppdragsgivaren ansvarar för övergripande tillsyn av verksamheten. Uppdragsgivaren rätt att själv eller genom anlitan av utomstående revisor granska verksamheten i de delar som omfattas av uppdraget.
- 3.2 Parterna ska ha ett uppföljningsmöte i maj 2012 där verksamheten enligt § 2 följs upp och den redovisning som görs enligt § 3.3 och stäms av.
- 3.3 Uppdragstagaren ska fortlöpande dokumentera:
  - Antal personer, åldersgrupperade som tagit emot stödet.
  - Antal sökande som fått en eller flera insatser.
  - Antal nytillkomna och antal avslutade kontakter
  - Beräknad omfattning i timmar och tillfällen av stödet samt vad det hade för inriktning.
  - För gruppverksamheten redovisas antal deltagare och total omfattning av gruppverksamhet i timmar.

§ 4 Information

- 4.1 Parterna skall fortlöpande delge varandra information som är av värde för uppdraget.

R Ah

§ 5 Ledning och personal

- 5.1 Uppdragstagaren har det fulla ansvaret för verksamheten. I detta ingår såväl arbetsgivaransvar samt ansvar för att ledning och övrig personal har den kompetens och uppgår till det antal som erfordras för att uppfylla åtagandena i § 2 i detta avtal.

§ 6 Sekretess, tystnadsplikt och dokumentation

- 6.1 Samma krav på sekretess som gäller inom socialtjänsten skall gälla hos uppdragstagaren. Det åligger Uppdragstagaren att fortlöpande informera sin personal om innebörden av sekretess och tystnadsplikt.
- 6.2 Parterna förbinder sig att inte lämna ut uppgifter om varandras verksamhet i större omfattning än vad som följer av allmän lag.
- 6.3 Dokumentation/handlingar som rör den enskilde ska förvaras på ett för den enskilde tillfredsställande sätt.
- 6.4 Dokumentation/handlingar som rör den enskildes förhållanden skall i det fall verksamheten upphör, efter medgivande från den enskilde, överlämnas till uppdragsgivaren.

§ 7 Lokaler

- 7.1 Uppdragstagaren förbinder sig att själva svara för lämpliga lokaler.

§ 8 Inventarier, hjälpmedel etc.

- 8.1 Uppdragstagaren svarar för att lämpliga inventarier och pedagogiska hjälpmedel finns för verksamheten.

§ 9 Försäkringar

- 9.1 Uppdragstagaren är skyldig att ha fullgod egendoms- och ansvarsförsäkring för verksamheten och personalen.

§ 10 Ekonomisk ersättning

- 10.1 För de tjänster som anges i § 2 i detta avtal erhåller Uppdragstagaren en ersättning som uppgår till 1 125kr/timme för individuellt möte och 695kr/tillfälle för deltagande i gruppverksamhet dock högst 91 632kr/år. Ett individuellt möte tar i genomsnitt 1 timme och 45 minuter. Återbud senare än 24 timmar debiteras som besök.
- 10.2 Ersättning för tjänster enligt § 2 utbetalas efter faktura senast trettio (30) dagar efter fakturans ankomstdag. Vid försenad betalning utgår dröjsmålsränta enligt räntelagen.

Uppdragstagaren redovisar sina faktiskt presterade tjänster enligt § 3 i avtalet halvårsvis. Varefter faktura skickas på utförda tjänster.

R Ah

§ 11 Fakturaadress

Botkyrka kommun
Refnr.631
147 85 Tumba

§ 12 Omförhandling

- 12.1 Om parterna enas om tillägg eller ändring i detta avtal som parterna är överens om ska detta dokumenteras skriftligen och skrivas under av bägge parter samt biläggas avtalet. Begäran om omförhandling ska ske så snart det förhållande som åberopas blivit känt för den part som åberopar omförhandlingsrätten och befriar inte part från skyldighet att fullgöra sina förpliktelser enligt detta avtal intill dess att omförhandlingarna avslutats.
- 12.2 Rätt till omförhandling föreligger ömsesidigt om sådana förhållanden inträffar som i väsentlig grad förändrats.

§ 13 Kontaktpersoner

- 13.1 Vardera parten ska utse en kontaktperson med rätt att i frågor rörande verksamheten och fullgörandet av åtagande enligt avtalet göra för parten bindande åtaganden.
Kontaktperson för Uppdragsgivaren är: Marja-Liisa Sten
Kontaktperson för Uppdragstagaren är: Arne Prembäck
Utbyte av kontaktpersoner för detta avtal får ske först efter samråd mellan parterna.

§ 14 Avtalets hävande

- 14.1 Om någon av parterna ej fullgör sina skyldigheter enligt detta avtal äger den andra parten rätt att säga upp avtalet med omedelbar verkan, om inte rättelse sker senast en (1) månad efter det att begäran om sådan gjorts skriftligen.
- 14.2 Tvist löses i första hand genom förhandling. Tvist mellan uppdragsgivaren och uppdragstagaren i anledning av ingånget avtal skall avgöras i svensk domstol på kommunens hemort med tillämpning av svensk lagstiftning. Tvist rörande mindre del av uppdraget får ej föranleda avbrott i fullgörandet av övriga delar i uppdraget.

§ 15 Överlåtelse av avtal

- 15.1 Parts rättigheter och/eller skyldigheter enligt detta avtal får ej överlätas eller pantsättas utan den andra partens skriftliga godkännande.

§ 16 Avtalstiden

- 16.1 Avtalet gäller för tiden 2012-01-01 – 2012-12-31
- 16.2 Detta avtal har upprättats i två (2) likalydande exemplar av vilka parterna tagit varsitt.

Tumba .....den. 14/2
Botkyrka kommun
Arne Prembäck

STOCKHOLM .....den. 8.2.2012
BOSSE - Råd, Stöd & Kunskapscenter
Arne Prembäck

Arne Prembäck

8

Redovisning av delegationsärenden, nov. (von/2012:9)

Förslag till beslut

Vård- och omsorgsnämnden har tagit del av delegationsbesluten

Ärenden på bordet

Bostadsanpassning

Delegationsbeslut beslutade av bostadsanpassarna.

Äldreomsorg

Delegationsbeslut beslutade av biståndshandläggarna.

Omsorgen om personer med funktionsnedsättning

Delegationsbeslut beslutade av LSS-handläggarna.

9

Anmälningssärenden, nov (von/2012:73, von/2012:22, von/2012:8)

Förslag till beslut

Vård- och omsorgsnämnden har tagit del av anmälningssärenden

Sammanfattning

Vård- och omsorgsnämndens utskott, protokoll (på bordet)

Kommunfullmäktige § 118, delårsrapport 2

Valärende § 132 KF

Cirkulär 12:51

§ 132

Valärenden (KS/2012:10)

Följande avsägelser har inkommit

Bayram Uludag (MP), ledamot i dialogforum Alby

Karin Fernstedt (S), ledamot i dialogforum Alby

Bosse Olsson (MP), ledamot i kommunstyrelsen fr o m 2012-11-13

Christina Tibblin (M), ledamot i vård- och omsorgsnämnden

Catarina Ekeståhl (M), ledamot i miljö- och hälsoskyddsnämnden

Dan Gahnström (MP), ledamot i samhällsbyggnadsnämnden

Niklas Gladh (MP), ledamot i kommunfullmäktige.

Beslut

Kommunfullmäktige godkänner avsägelserna och begär ny sammanräkning av Länsstyrelsen för ny ledamot efter Niklas Gladh (MP) samt beslutar om följande fyllnadsval:

SÖDERTÖRNS TINGSRÄTT t o m 2014-12-31

Nämndeman efter Anders Thorén (TUP)

Helena Isaksson (TUP)

Önnemovägen 62

146 53 TULLINGE

2012-10-25

Dnr KS/2012:10

SOCIALNÄMNDEN t o m 2014-12-31

Ersättare efter Jonny Lygdman (M)

Anna Jensson Hjelm (M)

Vårstavägen 79
147 70 GRÖDINGE

SOCIALNÄMNDEN t o m 2014-12-31

Ersättare efter Sonia Duggal (M)

Marie Spennare (M)

Kyrkvärdsvägen 27
147 64 UTTRAN

VALNÄMNDEN t o m 2014-12-31

Ledamot efter Anders Peterson (M)

Saga Åshage (M)

Kvällsvägen 6
146 31 TULLINGE

VÅRD OCH OMSORGSNÄMNDEN t o m 2014-12-31

Ledamot efter Christina Tibblin (M)

Catarina Ekeståhl (M)

Adressen döljs på begäran

MILJÖ- OCH HÄLSOSKYDDSNÄMNDEN t o m 2014-12-31

Ledamot efter Catarina Ekeståhl (M)

Christina Tibblin (M)

Klockarevägen 8
147 71 GRÖDINGE

KOMMUNALA PENSIONÄRSRÅDET t o m 2014-12-31

Ersättare efter Cecilia Öberg (S)

Siv Persson Trogen (S)

Solskensvägen 19, 1 tr
146 46 TULLINGE

2012-10-25

Dnr KS/2012:10

SAMHÄLLSBYGGNADSNÄMNDEN t o m 2014-12-31

Ledamot efter Dan Gahnström (MP)

Liv Almstedt (MP)
Gråbo 4b
145 90 NORSBORG

KOMMUNSTYRELSEN t o m 2014-12-31

Ledamot efter Bosse Olsson (MP) fr o m 2012-11-13

Dan Gahnström (MP)
Skogshemsvägen 18
146 36 TULLINGE

KOMMUNSTYRELSEN t o m 2014-12-31

Ersättare efter Dan Gahnström (MP) fr o m 2012-11-13

Elisabeth Nobuoka Nordin (MP)
Plåtslagarvägen 59
146 36 TULLINGE

UTBILDNINGSNÄMNDEN t o m 2014-12-31

Ersättare efter Klara Soma (MP)

Eva Martin (MP)
Skogshemsvägen 60
146 36 TULLINGE

DIALOGFORUM ALBY t o m 2014-12-31

Ledamot efter Bayram Uludag (MP)

Shaklo Altieva (MP)
Krögarvägen 10
145 52 NORSBORG

Övriga val bordläggs:

DIALOGFORUM HALLUNDA – NORSBORG t o m 2014-12-31

Ledamot vakant (TUP)

SAMORDNINGSFÖRBUNDET BOTKYRKA t o m 2014-12-31

Revisorssuppleant vakant

SÖDERTÖRNS FJÄRRVÄRME AB t o m 2015-06-30

Revisorssuppleant efter Margareta Midér (S)

2012-10-25

Dnr KS/2012:10

SÖDERTÖRNS ENERGI AB t o m 2015-06-30
Revisorssuppleant efter Margareta Midér (S)

SÖDERTÖRNS TINGSRÄTT t o m 2014-12-31
Nämndeman efter Osman Adem (S)

SÖDERTÖRNS TINGSRÄTT t o m 2014-12-31
Nämndeman efter Inger Brunér (S)

DIALOGFORUM ALBY t o m 2014-12-31
Ledamot efter Karin Fernstedt (S)

Expedieras till:

- Länsstyrelsen i Stockholms län, Allmänna enheten
- Södertörns tingsrätt
- Nyvalda förtroendevalda
- Berörda sekreterare
- Jonas Litsche, serviceförvaltningen
- Pia Andersson, serviceförvaltningen
- Förtroendemannaregistret

§ 118**Delårsrapport 2 2012 (KS/2012:452, KS/2012:345)****Beslut**

Kommunfullmäktige beslutar om tilläggsanslag och omfördelningar i ettårsplan 2012 enligt de förslag som framgår i ärendet.

Kommunfullmäktige uppmanar vård- och omsorgsnämnden att vidta åtgärder som begränsar årets budgetavvikelse till högst 15 miljoner kronor.

Kommunfullmäktige uppmanar utbildningsnämnden att vidta åtgärder som begränsar årets underskott till det som kan förklaras av volymförändringar i förhållande till beräkningarna i 2012 års budget.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har 2012-10-08 § 166 lämnat ett förslag till beslut.

Delårsrapport 2 omfattar delårsbokslut för perioden januari-augusti och en prognos för hela budgetåret 2012. I anslutning till rapporten behandlas även ett antal framställningar rörande investeringar som initierats av nämnderna.

Utfallet för perioden januari-augusti innebär ett positivt resultat med 313,2 miljoner. Resultatet är 35 miljoner högre än för motsvarande period förra året. En viktig förklaring till det positiva resultatet är att AFA Försäkring har beslutat betala tillbaka premier avseende 2007 och 2008 som kommunerna betalat in för avtalsgruppförsäkringar och för avgiftsbefrielseförsäkringar. Återbetalningen kommer att ske i slutet av året och uppgår för Botkyrkas del preliminärt till 64,1 miljoner. Denna återbetalning har räknats in i delårsresultatet och i prognosen för helårsutfallet 2012.

Prognosen över resultatet för hela året ligger på plus 175 miljoner vilket är 105,3 miljoner bättre än budget. Huvudorsakerna till utfallet förutom nämnda återbetalning från AFA Försäkring, är att vi räknar med att utfallet för skatt och generella statsbidrag blir 45 miljoner bättre än budget liksom

2012-10-25

Dnr KS/2012:452, KS/2012:345

att avkastningen på kommunens pensionsförvaltning påverkar positivt med 21 miljoner.

De flesta nämnder räknar med positiva utfall i sina prognoser men vård- och omsorgsnämnden (-19,6 miljoner) och utbildningsnämnden (-22,2 miljoner) räknar fortfarande med betydande underskott i förhållande till budget.

Vård- och omsorgsnämnden antog i maj en åtgärdsplan för att minska det beräknade underskottet 2012. De åtgärder som hittills genomförts och fått genomslag på utfallet är bland annat effektivare schemaläggning samt genomgång och omprövning av myndighetsbeslut. Åtgärderna har bidragit till att obalansen mot budget minskat med 7,9 miljoner i förhållande till föregående prognos. Vi föreslår i likhet med förslaget i samband med delårsrapport 1 att nämnden ska sträva efter att begränsa budgetavvikelsen 2012 till högst 15 miljoner.

Utbildningsnämnden räknar med en negativ budgetavvikelse med 22,2 miljoner, en förbättring med 1,9 miljoner jämfört med delårsrapport 1. Huvudorsakerna ligger på volymökningar inklusive hemspråksträning och hemspråksundervisning med 14 miljoner samt obalanser inom grundskolorna med 9 miljoner. Vi föreslår i likhet med förslaget i samband med delårsrapport 1 att utbildningsnämnden får i uppdrag att begränsa budgetavvikelsen till det som kan förklaras av volymförändringar i förhållande till budget 2012.

Kommunledningsförvaltningen redogör för ärendet i en tjänsteskrivelse 2012-09-25.

Yrkanden

Katarina Berggren (S), Dan Gahnström (MP), Östen Granberg (SD), Mats Einarsson (V), Anders Thorén (TUP) och Stefan Dayne (KD) yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

Särskilda yttranden

Jimmy Baker (M) lämnar ett särskilt yttrande, bilaga.

Dan Gahnström (MP) lämnar ett särskilt yttrande, bilaga.

Östen Granberg (SD) lämnar ett särskilt yttrande, bilaga.

Ulla-B. Ludvigsson (BP) lämnar ett särskilt yttrande, bilaga.

2012-10-25

Dnr KS/2012:452, KS/2012:345

Expedieras till:

- Samtliga förvaltningar och nämnder
- Kommunens revisorer
- Ekonomichef Niclas Johansson, kommunledningsförvaltningen
- Controller Monica Blommark, kommunledningsförvaltningen
- Ekonomiassistent Suzana Milosavljevic, kommunledningsförvaltningen

BOTKYRKAPARTIET

**Yrkande
2012-10-25**

Delårsrapport 2 2012 (KS/2012:345)

Vi i Botkyrkapartiet yrkar att kommunfullmäktige beslutar

**att uppdra åt kommunstyrelsen att före årsskiftet till kommunfullmäktige överlämna
en fullständig redogörelse om faktiska nedlagda kostnader med prognos för
Hågelbyprojektet**

att i övrigt ställa sig bakom delårsrapporten 2 2012

Vi har tagit del av delårsrapport 2 2012 och ser det som anmärkningsvärt att inga medel blivit direkt upptagna eller specificerade för Hågelbyprojektet i denna delårsrapport.

Det man dock kan utläsa är ett negativt budgetutfall för exploateringsverksamheten med 19,6 miljoner som i sig innebär ett överskridande av budget med 8,3 miljoner, vilka i stort sett är kopplade till programarbetet för Hågelby.

Den enda kommentar som finns med i handlingarna är att programarbetet kommer avslutas som exploateringsprojekt men kommer dock att fortsätta och avslutas i andra former.

Det bör vara väl känt för fullmäktige att Hågelbyprojektet med sitt avtal i utformningen blivit synnerligen ogynnsamt för kommunen då man ställt mark och fastigheter till försäljning för extrema underpriser. Som exempel kan nämnas att markpriset i Hågelby ligger på 75 kronor per kvm vilket ska jämföras med markpriset i Hallunda på 1000 kronor per kvm.

Kommunen planerar därutöver att tillsätta en projektorganisation för Hågelbyparken och har avsatt medel på 2,5 miljoner för 2013, en projektchef kommer tillsättas strax före årsskiftet.

Vi i BP ser att här kommer ytterligare miljoner att rulla iväg, vilket knappast kan kallas för en hållbar ekonomisk planering med kommuninvånarnas skattemedel.

Det är mot den bakgrunden vi vill att kommunstyrelsen får uppdraget att lämna en fullständig redogörelse för hittills nedlagda kostnader i Hågelbyprojektet.

Då projektet är en fråga som rör både miljö och ekonomi anser vi också att kommunstyrelsen bör kunna ta fram en prognos för projektet för såväl innevarande år som de närmaste två åren.

Ulla-B. Ludvigsson

Lena Karlsson

Nils Junker

Sandra Foltas

BOTKYRKAPARTIET

**Särskilt yttrande
2012-10-25**

Delårsrapport 2 2012 (KS/2012:345)

Vi har tagit del av delårsrapport 2 2012 och ser det som anmärkningsvärt att inga medel blivit direkt upptagna eller specificerade för Hågelbyprojektet i denna delårsrapport.

Det man dock kan utläsa är ett negativt budgetutfall för exploateringsverksamheten med 19,6 miljoner som i sig innebär ett överskridande av budget med 8,3 miljoner, vilka i stort sett är kopplade till programarbetet för Hågelby.

Den enda kommentar som finns med i handlingarna är att programarbetet kommer avslutas som exploateringsprojekt men kommer dock att fortsätta och avslutas i andra former.

Det bör vara väl känt för fullmäktige att Hågelbyprojektet med sitt avtal i utformningen blivit synnerligen ogynnsamt för kommunen då man ställt mark och fastigheter till försäljning för extrema underpriser. Som exempel kan nämnas att markpriset i Hågelby ligger på 75 kronor per kvm vilket ska jämföras med markpriset i Hallunda på 1000 kronor per kvm.

Kommunen planerar därutöver att tillsätta en projektorganisation för Hågelbyparken och har avsatt medel på 2,5 miljoner för 2013, en projektchef kommer tillsättas strax före årsskiftet.

Vi i BP ser att här kommer ytterligare miljoner att rulla iväg, vilket knappast kan kallas för en hållbar ekonomisk planering med kommuninvånarnas skattemedel.

Mot den bakgrunden vill vi att kommunstyrelsen skall lämna en fullständig redogörelse för hittills nedlagda kostnader i Hågelbyprojektet.

Då projektet tillika är en fråga som rör både miljö och ekonomi anser vi också att kommunstyrelsen bör kunna ta fram en prognos för projektet för såväl innevarande år som de närmaste två åren.

I övrigt ställer vi oss bakom delårsrapporten 2 2012.

Ulla-B. Ludvigsson

Lena Karlsson

Nils Junker

Sandra Foltas

Ärende 117 Delårsrapport 2 2012

I Miljöpartiets yttrande till delårsrapport 2 2012 vid kommunstyrelsens möte 8 oktober 2012 finns sakfel som uppstått på grund av oklarheter kring Hågelbyprojektets olika delar. Mot den bakgrunden läggs detta yttrande till behandlingen i kommunfullmäktige 20121025.

De i delårsrapporten nu redovisade kostnaderna för programarbetet Hågelby-Eriksberg-Lindhov uppgår till 8,3 mkr. Det är ett överskridande av budgeterade medel med cirka 650 tkr. Mot den bakgrunden kan vi konstatera att programmets redovisade kostnader nu uppgår till 8,3 mkr samtidigt som programmet inte gett några intäkter. I den meningen finns således ett underskott på 8,3 mkr.

Vi är medvetna om kostnaderna för programmet, Hågelby-Eriksberg-Lindhov, i sin helhet inte bör belasta familjeparkprojektet. Men det är vår uppfattning att en betydande del av dessa kostnader bör bokföras som kostnader för exploateringen av familjeparken.

Tidigare har det redovisats en exploateringsbudget, upprättad 20120522 avseende konsekvenserna av sk detaljplan 1, med tillhörande avtal, för etablering av den första delen av familjeparken i Hågelby. Denna exploateringsbudget bygger på mycket osäkra faktorer och enligt vår mening och bygger dessutom på för låg ingående värdering av mark och fastigheter. Trots det redovisas underskott på cirka 12,6 mkr i denna exploateringsbudget.

Därutöver tillförs 2,5 mkr från 2013, benämnt "projektorganisation Hågelbyparken", i kommunstyrelsens driftram i flerårsplan 2013 – 2016. Det är rimligt att anta att denna projektorganisation kommer att bestå i åtminstone i fyra år vilket i så fall betyder en ytterligare kostnad på 10 mkr.

Miljöpartiet ser inga möjligheter att kommunen i den fortsatta processen kan hämta hem de stora nedlagda och planerade kostnader som etablering av familjeparken innebär. Det gäller vare sig om de överklagade besluten av detaljplanen och affären i övrigt vinner laga kraft eller inte. Kommunens intäktmöjligheter är marginella i förhållande till kostnaderna. Exploatören ska enligt avtal betala 650 000 kr i planavgift för detaljplan 1 om planen vinner laga kraft. Med samma ekonomiska nivå för de kommande detaljplanerna så får kommunen in cirka 2 mkr i sammanlagd intäkt.

Med redovisningen i delårsrapport 2 2012 tvingas vi tyvärr konstatera att för Botkyrka kommuns skattebetalare är etableringen av familjeparken en än sämre affär än vad som var känt vid kommunfällmäktiges beslut i juni.

Dan Gahnström (MP)

Bosse Olsson (MP)

Ärende 166
Delårsrapport 2, 2012

Särskilt yttrande
2012-10-18

Sverigedemokraterna är oroade över den kostnadsutvecklingen vad gäller familjeparken Hågelby och kostnader som är mer direkt kopplade till exploateringen av Hågelby.

Sverigedemokraterna yrkade avslag till detaljplan 1 med tillhörande avtal när ärendet behandlades av Kommunfullmäktige i juni 2012.

I övrigt ansluter Sverigedemokraterna sig till Miljöpartiet de grönas särskilda yttrande

Östen Granberg
Gruppledare Sverigedemokraterna

CIRKULÄR 12:51

Avdelningen för vård- och omsorg
Sektionen för vård- och socialtjänst
Emma Everitt
Anna Lilja Qvarlander

Utvidgad parbogaranti

I detta cirkulär informeras om nya bestämmelser i socialtjänstlagen (2001:453) om rätten att fortsätta sammanbo oavsett om den enes behov kräver boende i särskild boendeform. Att fortsätta bo tillsammans ska ingå i en skälig levnadsnivå. Cirkuläret behandlar också ett förtydligande i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763).

Lagförslagen träder i kraft den 1 november 2012.

Texten bygger på regeringens proposition 2011/12:147.

Lagändringarna

4 kap. 1 b § SoL

För den som har beviljats eller beviljas bistånd i form av boende i en sådan särskild boendeform som avses i 5 kap. 5 §, ska det ingå i en skälig levnadsnivå att kunna sammanbo med make eller sambo. Detta gäller under förutsättning att paret varaktigt har sammanbott eller, om den ena parten redan bor i ett sådant boende, att paret dessförinnan varaktigt har sammanbott.

Första stycket gäller oavsett om maken eller sambon har behov av boende i särskild boendeform.

18 § första stycket HSL

Varje kommun ska erbjuda en god hälso- och sjukvård åt dem som efter beslut av kommunen bor i en sådan boendeform eller bostad som avses i 5 kap. 5 § andra stycket, 5 kap. 7 § tredje stycket eller 7 kap. 1 § första stycket 2 socialtjänstlagen (2001:453). Varje kommun ska även i samband med dagverksamhet, som omfattas av 3 kap. 6 § socialtjänstlagen, erbjuda en god hälso- och sjukvård åt dem som vistas där.

Skälig levnadsnivå att få bo tillsammans

För den som har beviljats eller beviljas boende i en särskild boendeform för äldre personer ska det ingå i en skälig levnadsnivå att kunna fortsätta att sammanbo med sin make eller sambo oavsett om maken eller sambon har behov av att bo i ett sådant boende. Detta ska gälla under förutsättning att paret dessförinnan varaktigt har

sammanbott eller, om den ena parten redan bor i ett särskilt boende, att paret dessförinnan varaktigt har sammanbott.

I propositionen betonas att det kan finnas andra personer och par som vill flytta samman i ett särskilt boende och som kan ha rätt till det även om de inte uppfyller villkoren i bestämmelsen. I sådana fall är det, liksom före lagändringen, socialnämndens ansvar att bedöma vad som i det individuella fallet ska ingå i en skälig levnadsnivå för den som behöver bo i ett särskilt boende. Vid avslag kan besluten överklagas till och avgöras av förvaltningsdomstol.

Varaktigt sammanbott

Uttrycket *varaktigt sammanbott* markerar att det inte kan vara fråga om en samlevnad av kortvarigare karaktär. Någon bestämd tidsrymd fastställs dock inte, utan detta ska avgöras efter en helhetsbedömning i det enskilda fallet. Det finns olika faktorer som kan vägas in och påverka bedömningen som t.ex. om det finns en gemensam permanentbostad och ett gemensamt hushåll och om paret har en gemensam folkbokföringsadress.

Utformning av bostaden

Enligt propositionen finns inga skäl att exakt försöka ange hur boendet ska vara utformat mer än att det ska motsvara en skälig levnadsnivå, att makar och sambor ska känna att de sammanbor och att det så långt som det är möjligt ska motsvara de önskemål som sökanden har. Den sökande kan således inte kräva att boendet utformas på ett visst sätt.

Sveriges Kommuner och Landsting kan förmedla kontakt med kommuner som sedan tidigare infört parbogaranti för exempel på hur utformning kan göras.

Möjlighet att provbo

Att bo tillsammans måste alltid var ett frivilligt val och det är viktigt att socialnämnden noga utreder båda parter vilja. Det måste också vara möjligt att kunna provbo och sedan ha rätt att ändra sig. Om möjligheten finns kan det därför vara lämpligt att den som inte har behov av särskilt boende behåller sin ordinarie bostad. Vad gäller makarnas/sambornas ekonomiska förhållanden och möjligheten att hyra ut i andra hand framhålls i propositionen att det inte utgör någon skillnad från tidigare då makar också tvingades betala dubbla hyror, när endast den ena parten bodde i särskilt boende.

Den medflyttandes rätt till insatser

Ett beslut att bevilja medboende innebär inte att den medflyttande har beviljats några insatser. Personen får klara sig på egen hand på samma sätt som om personen skulle bo i ett eget boende. Det gäller såväl matlagning som tvätt och städning m.m. såvida man inte kommer överens om och avtalar något annat. Exempelvis kan man komma

överens om att en kostavgift ska tas ut. Om den medflyttande har behov av insatser ska hon/han själv ansöka om bistånd.

Dokumentation

Regler för dokumentation under genomförande av beslutade stödinsatser avser inte den medflyttande personen. Om den medflyttande har egna beslutade biståndsinsatser som utförs i det särskilda boendet så sker dokumentation i en egen personakt. Däremot kan den medflyttande i vissa situationer behöva omnämnas i den andra personens dokumentation. Motsvaranden tillämpning gäller även för individuell plan enligt 2 kap. 7 § socialtjänstlagen och 3 f § hälso- och sjukvårdslagen (1982:763).

Överklagande

Beslutet om att få sammanbo i ett särskilt boende utgör enligt förarbetena ett biståndsbeslut och kan därför överklagas enligt 16 kap. 3 § SoL. Ett beslut kan enligt 22 § förvaltningslagen (1986:223) överklagas av den som beslutet angår om det har gått honom eller henne emot. Den som är part i ärendet kan därför alltid överklaga ett beslut som går denne emot. Part i ett ärende om att få sammanbo i ett särskilt boende är endast den person som har eller ska beviljas särskilt boende. Huruvida ett beslut om att inte bevilja sammanboende i särskilt boende också kan anses angå den medflyttande på ett sådant sätt att även denne är behörig att överklaga är inte helt klart. Med tanke på att ett beslut om sammanboende endast kan komma till stånd med den biståndsberättigades samtycke torde rätten att överklaga endast tillkomma denne.

Rättigheter för medflyttande vid dödsfall

Vilka rättigheter den medflyttande parten har i samband med dödsfall för den make/maka eller sambo som har bistånd i form av särskilt boende regleras inte i detalj. Boendesituationen måste lösas i samförstånd med efterlevande part men det är viktigt att den personen redan från början är införstådd med vad som gäller.

Hyresförhållande och Besittningsrätt

I de fall de boende har ensam dispositionsrätt till en permanentbostad och hyra betalas för boendet är hyreslagen (12 kap. jordabalken) tillämplig även i fråga om boenden som tillhandahålls med stöd av SOL och LSS. Detta innebär också att det vanligen föreligger ett direkt besittningsskydd, vilket innebär att en hyresgäst som regel har rätt till förlängning av hyreskontraktet även om det sägs upp till upphörande.

Besittningsskyddet gäller direkt från hyresavtalets första dag, utom om hyresavtalet avser upplåtelse i andra hand av lägenhet i dess helhet och hyresförhållandet upphör innan det har varat längre än två år i följd. Observera dock att en andrahandshyresgäst får besittningsskydd direkt vid upplåtelsen i de fall upplåtaren har hyrt lägenheten tillsammans med minst två andra lägenheter för att hyra ut dem i andra hand, s.k. blockhyra, vilket är vanligt när det gäller särskilda boendeformer.

I fråga om sammanboende maka/make eller sambo, så har de i normalfallet rätt att överta en gemensam lägenhet efter separation eller dödsfall, även om de inte tillhör den kategori som har rätt till boendet. Eftersom den kvarboende hyresgästen också har besittningsrätt till lägenheten kommer hyresavtalet i normalfallet också att förlängas även om uppsägning sker från kommunens sida.

Kommunernas utbud av lämpliga lägenheter för parboende torde vara begränsat. I de flesta fall då en hyresgästs behov av en lägenhet för parboende av något skäl upphör, så kan det föreligga ett intresse från kommunens sida att kunna använda lägenheten för andra personer med behov av parboende. Vanligen bör en sådan situation kunna lösas i samförstånd mellan parterna, särskilt om kommunen redan vid upplåtelsen av en lägenhet för parboende avtalat om att upplåtelsen avser ett kategoriboende och vad som ska gälla om behovet av en sådan lägenhet upphör.

När ett hyresavtal tecknas bör därför en bilaga bifogas till hyresavtalet som preciserar att det är fråga om ett särskilt kategoriboende och att avtalet kan komma att sägas upp för det fall hyresgästen inte tillhör kategorin eller inte är i behov av bostad för parboende, se exempel: **bilaga 1**. Är det undantagsvis fråga om att maka/make eller sambo inom ramen för en parbogaranti erhållit en helt egen lägenhet som är skild från, men som ligger i anslutning till, den biståndsberättigade makans/makens eller sambons bostad behöver kontraktsbilagan utformas med hänsyn därtill, se exempel: **bilaga 2**.

I vissa fall kommer parterna dock inte att kunna komma överens. För att få tillgång till lägenheten i ett sådant fall måste kommunen säga upp hyresgästen för avflyttning till hyrestidens utgång och – om hyresgästen inte flyttar – senast en månad efter hyrestidens utgång överlämna tvisten till hyresnämnden för prövning. Hyresnämnden får sedan göra en prövning om det föreligger något skäl för att bryta hyresgästens besittningsskydd i det enskilda fallet.

En kontraktsbilaga enligt ovan innebär inte att besittningsskyddet avtalas bort, men det innebär att parterna är överens om att det är fråga om ett kategoriboende och denna omständighet kommer att väga tungt vid en eventuell förlängningstvist i hyresnämnden. För att det inte ska anses vara oskäligt gentemot hyresgästen att avtalet upphör bör kommunen normalt erbjuda ett annat boende eller en annan vårdform.

Besittningsskyddet kan också avstås av hyresgästen. Ett sådant avstående ska vara skriftligt och upprättat i särskild handling. Överenskommelsen kan göras villkorlig, t.ex. avse viss omständighet eller begränsas till viss tid. Maka/make eller sambo som ska bo i lägenheten ska godkänna avståendet. Slutligen ska hyresnämnden också godkänna avståendet om det görs innan hyresförhållandet inletts. I avvaktan på nämndens godkännande är hyresavtalet endast preliminärt. Enklast är att använda den blankett som hyresnämnden tillhandahåller på sin hemsida (www.hyresnamnden.se/Blanketter/).

Har hyresgästen avstått från sitt besittningsskydd kan hyresvärden säga upp hyresgästen för avflyttning till hyrestidens utgång, normalt med tre månaders uppsägningstid, och hyresgästen har då ingen rätt att få kontraktet förlängt utan måste flytta utan någon prövning i hyresnämnden.

Förfarandet med avstående av besittningsskydd är något omständigare då det kräver hyresnämndens godkännande och det är inte heller självklart att hyresnämnden i dessa fall kommer att godkänna gjorda avståenden.

Kommunens ansvar för hälso- och sjukvård gäller bara den som har beslut om insatsen särskilt boende

Ändringen i hälso- och sjukvårdslagen innebär i praktiken inte någon förändring utan är tänkt att förtydliga att kommunernas ansvar för hälso- och sjukvård endast omfattar dem som efter beslut av kommunen har beviljats insatsen särskilt boende.

Övrigt

Frågor med anledning av detta cirkulär besvaras av Emma Everitt tfn 08-452 77 94, epost emma.everitt@skl.se och av Pär Ödman, Avdelningen för juridik tfn 08-452 75 52, epost par.odman@skl.se Frågor om hyresförhållanden och besittningsrätt besvaras av Olof Moberg, Avdelningen för juridik tfn 08- 452 7988, epost olof.moberg@skl.se

Sveriges Kommuner och Landsting
Avdelningen för vård- och omsorg
Sektionen för vård- och socialtjänst

Sabina Wikgren Orstam

Emma Everitt

Emma Everitt

BILAGA TILL HYRESKONTRAKT AVSEENDE PARBOENDE

Bostaden får endast innehas av person som erhållit bostaden på grund av beslut om rätt till sammanboende med maka/make eller sambo och som har sin maka/make eller sambo boende i annan bostad i anslutning till denna bostad.

Om behovet av parboende inte längre föreligger, och hyresgästen därmed inte längre tillhör rätt boendekategori, kan hyresavtalet komma att sägas upp.

Hyresvärden åtar sig att erbjuda ersättningsbostad.

Ort och datum

Ort och datum

Hyresvärden

Hyresgästen

Information:

Bilaga till hyreskontrakt avseende parboendebostad i fall då sammanboende maka/make eller sambo hyr **egen** bostad, i anslutning till men skild från, makan/makens eller sambons bostad.

BILAGA TILL HYRESKONTRAKT AVSEENDE KATEGORIBOENDE

Bostaden får endast innehas av person som erhållit beslut om bistånd. Dessutom krävs för detta speciella boende att hyresgästen är i behov av vård i form av:

Då det särskilda vårdbehovet i särskild boendeform eller särskilt boende som grundat hyresrätten inte längre föreligger, eller behovet av bostad för parboende inte längre föreligger, och hyresgästen därmed inte längre tillhör rätt boendekategori, kan hyresavtalet komma att sägas upp.

Hyresvärden åtar sig att erbjuda ersättningsbostad.

Ort och datum

Ort och datum

Hyresvärden

Hyresgästen